

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studenti se speciálními vzdělávacími potřebami na střední odborné škole z pohledu učitelů

Student with Special Educational Needs at a Secondary Vocational School from the Perspective of Teachers

STUDIJNÍ PROGRAM

Specializace v pedagogice

STUDIJNÍ OBOR

Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku

VEDOUCÍ PRÁCE

Ing. Bc. Kateřina Mrázková

NAGYOVÁ

JITKA

2022

zadání

NAGYOVÁ, Jitka. *Studenti se speciálními vzdělávacími potřebami na střední odborné škole z pohledu učitelů*. Praha: ČVUT 2022. Bakalářská práce. České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií.

**MASARYKŮV ÚSTAV
VYŠŠÍCH STUDIÍ
ČVUT V PRAZE**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že jsem všechny použité zdroje správně a úplně citovala a uvádím je v příloženém seznamu použité literatury.

Nemám závažný důvod proti zpřístupnění této závěrečné práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V Praze dne: 05. 04. 2022

Podpis:

Poděkování

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování paní Ing. Kateřině Mrázkové za vstřícnost, užitečné rady, připomínky a odborné vedení mé bakalářské práce.

Abstrakt

Předložená práce se zabývá inkluzí žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na střední odborné škole z pohledu učitelů. Cílem je zlepšení pohledu na inkluzi a větší informovanost. Teoretická část obsahuje základní legislativu týkající se inkluze, vysvětluje pojem inkluze a roli podpůrných zařízení, která by měla podporovat a ulehčit zařazení těchto dětí do běžné výuky. V praktické části nalezneme výsledky výzkumu, který probíhal za pomoci kvantitativní výzkumné metody dotazníkovým šetřením, které obsahuje 15 otázek.

Klíčová slova

Edukace, podpůrné opatření, speciálně-pedagogické metody, speciální vzdělávací potřeby, školní poradenství, žák.

Abstract

The presented work seeks to analyze the inclusion of pupils with special educational needs at a secondary vocational school from the perspective of teachers. The aim is to improve the view of inclusion and increase awareness. The theoretical part contains the basic legislation concerning the topic of inclusion, explains the concept of inclusion and the role of inclusion support facilities, which are expected to facilitate the inclusion of children with special educational needs in mainstream education. A survey of over 50 professionals provided surprising data, presented in the practical part of this work. The quantitative research method - a 15 questions questionnaire – was applied.

Keywords

Education, inclusion, inclusion support facilities, pupil, school advisor, school counselling, special educational needs, special pedagogy methods.

Obsah

Úvod	10
Seznam zkratek.....	12
Teoretická část.....	13
1 Inkluze.....	14
1.1 Základní informace	14
1.2 Integrace a inkluze – rozdílné pojmy	14
1.3 Výhody a přínos inkluze	15
1.4 Středoškolské vzdělání.....	17
2 Legislativní dokumenty	19
2.1 Listina základních práv a svobod.....	19
2.2 Školský zákon	19
2.2.1 Komentář ke školskému zákonu o středním vzdělávání	19
2.3 Vyhláška č. /2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných	23
2.4 Vyhláška č. /2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.....	23
2.5 Rámcový vzdělávací program a školní vzdělávací program.....	24
2.5.1 Vzdělávání žáků se specifickými vzdělávacími potřebami a žáků nadaných jako součást RVP	25
2.6 Strategie vzdělávací politiky ČR do roku + ...	25
3 Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami	27
3.1 Žáci se specifickými poruchami učení, pozornosti a chování	29
3.2 Vyrovnávací a podpůrná opatření ve vzdělávání	33
3.2.1 Role asistenta pedagoga	35
3.3 Základní nástroje PO	36
3.3.1 Individuální vzdělávací plán	36
3.4 Školské poradenské služby a poradenská zařízení	37
3.4.1 Pedagogicko-psychologické poradny	37
3.4.2 Speciálně pedagogické centrum (SPC)	38
3.5 Poradenské činnosti školy	39
3.5.1 Výchovný poradce	39
3.5.2 Školní metodik prevence	40

3.5.3 Školní psycholog	41
3.5.4 Školní speciální pedagog	43
3.6 Metody využívané v rámci speciální pedagogiky ve středoškolském vzdělávání	44
Praktická část	48
4 Dotazníkové šetření	49
4.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření.....	50
4.1.1 Máte na vaší škole žáky a žákyně s SVP?	50
4.1.2 Kolik takových žáků ve škole máte?.....	51
4.1.3 Jaké poruchy SVP se u žáků objevují?	52
4.1.4 Do jaké míry tyto potřeby (SVP) škola zajišťuje	53
4.1.5 Máte k dispozici ve výuce asistenta (asistenta pedagoga nebo osobního asistenta)?	53
4.1.6 Je pro vás jeho činnost v hodinách přínosem?	54
4.1.7 Uvítali byste jeho pomoc?	54
4.1.8 Jakou činnost by asistent vykonával	55
4.1.9 Chtěli byste se nadále vzdělávat v oblasti inkluze?.....	56
4.1.10 Myslíte si, že zařazení žáků s SVP do výuky na střední odborné škole je pro učitele: 57	
4.1.11 Myslíte si, že zařazení žáků s SVP do prezenční výuky na střední odborné škole je pro tyto žáky:	57
4.1.12 Jak se žákům s SVP podařilo začlenit do třídního kolektivu?	58
4.1.13 Jaká je spolupráce mezi Vámi a rodiči dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami?	59
4.1.14 Myslíte si, že současný systém vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami je dostačující pro jejich uplatnění ve společnosti?.....	60
4.1.15 Jaký je váš názor na inkluzi? Pokud chcete něco dodat, budu velmi ráda za váš osobní názor, zkušenosti, zklamání, tipy na vylepšení, všechny postřehy jsou pro mě cenné – zde je na to prostor.	60
4.2 Získané poznatky z dotazníkového šetření.....	60
Závěr	61
Seznam použité literatury	64
Seznam tabulek	67
Seznam grafů.....	68
Seznam příloh.....	69
Přílohy.....	70

ÚVOD

Téma bakalářské práce jsem si vybrala z důvodu mé celoživotní práce v oboru masérství, kde se občas setkávám s hendikepovanými lidmi, a tudíž mě zajímalo, jak se k takovým žákům přistupuje na středních školách.

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami patří bezesporu v současnosti mezi aktuální témata. Bez ohledu na jejich hendikep a začleňování do společnosti, a i přestože se snaží o rovnoprávné vzdělávání, patří inkluzivní vzdělání mezi poměrně nový proces. Různorodost postoje naší společnosti k inkluzivnímu vzdělávání je citelná. Především učitelé a pedagogičtí pracovníci vidí inkluzi jako součást vzdělávání a vzájemného obohacování celé společnosti, kdy svým postojem prolínají teorii s praxí a tím přibližují inkluzi celé společnosti. Jiná část lidí se s inkluzí zatím seznamuje, nebo i může mít ohledně toho předsudky.

Inkluze je poměrně novým procesem, ve kterém je spatřována nejen možnost začlenění žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do běžné střední školy, ale i obohacení celé společnosti.

Hlavním cílem této práce je zjistit, jaký mají učitelé pohled na inkluzi a zda mají podmínky a prostor pro práci s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Jedním z dílčích cílů je zmapování současného legislativního rámce pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Dále se zaměřuji na to, zda mají možnost využívat další formu pomoci ze strany školy nebo podpůrných zařízení, jak probíhá spolupráce a komunikace mezi rodiči, případně asistenty.

Samostatným tématem je pak oblast možných předsudků či negativistických postojů k metodě inkluze, ze strany některých skupin. Domnívám se, že tento přístup je důsledkem letitého působení učitelů na poli středoškolského vzdělávání, kdy k začleňování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami nebylo přistupováno.

Snažila jsem se v bakalářské práci zachytit nejčtenější druhy speciálních vzdělávacích potřeb jednotlivých žáků v souvislosti s užitím speciálně pedagogických metod a edukačních nástrojů užívaných v aktuální praxi školství středních škol. Mapuji tak nejen dosud užívané metody, ale i možnou „poptávku“ ze strany odborníků a podpůrných zařízení.

V teoretické části uvádím alespoň základní legislativní rámec inkluze, osvětluji hlavní pojmy, představuji teoretické metody začlenění žáků do běžné výuky. Při vypracování této části jsem čerpala informace z odborné literatury, zejména z oblasti speciální pedagogiky a psychologie. Výstupem teoretické části je pak samotný vlastní průzkum, na který navazuje praktická část bakalářské práce.

Zde nalezneme výsledky výzkumu, za využití kvantitativní výzkumné metody: dotazníkového šetření o obsahu patnácti otázek. V této části jsou zodpovězeny otázky, které si kladu v průběhu celé bakalářské práce: Existuje skutečně rovnost zacházení s žáky se SVP? Jaká je vzdělanost učitelů v této oblasti? Jaké vhodné vyučovací metody jsou prakticky využívány? Jsou asistenti dostatečně vzdělaní? Je dostatek školních psychologů? Jak jsou kapacitně vytížena pedagogicko-psychologická pracoviště v návaznosti na počet škol, které jsou pro ně „spádové“?

Bakalářská práce je psána s důrazem na seznámení široké veřejnosti s metodou inkluzního vzdělávání, které jsem velkým stoupencem. Snažím se tak o rozptýlení negativistického a skeptického přístupu veřejnosti, který ve většinové společnosti panuje. Apeluji tak na přínos inkluze nejen pro samotné žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, ale i pro samotné třídní kolektivy a učitelé působící v oblasti středoškolského vzdělávání.

Závěrem mojí bakalářské práce přicházím s návrhy opatření, která by mohla pomoci začlenění žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na běžné střední školy.

SEZNAM ZKRATEK

AP	asistent pedagoga
IVP	individuální vzdělávací plán
PO	podpůrné opatření
PPP	pedagogicko-psychologická poradna
SPC	speciálně pedagogické centrum
SVP	speciální vzdělávací potřeby
ŠMP	školní metodik prevence
ŠP	školní psycholog
ŠPP	školní poradenské pracoviště
ŠPZ	školská poradenská zařízení
ŠSP	školní speciální pedagog
VP	výchovný poradce

TEORETICKÁ ČÁST

1 INKLUZE

1.1 Základní informace

Inkluze se jako pojem stala fenoménem současnosti a je skloňována po celém světě. Je představitelem určitého paradigmatu speciální pedagogiky, avšak dotýká se všech oblastí v životě člověka. Inkluzivní vzdělávání se rozvíjí jak na základě výsledků empirických studií, které poukazují na jeho efektivitu, tak v návaznosti na společenskou zakázku, která vychází z humanitních idejí a společenských hodnot.¹ Humanistický přístup staví do popředí autentické bytí, rozvoj, touhu růst a být sám sebou.²

1.2 Integrace a inkluze – rozdílné pojmy

Integrace a inkluze: Integrace je v současné době širokým mezinárodním hnutím za prosazování práva člověka na rovnocennou a rovnoprávnou účast na společné, nevylučující a nevydělující kultuře. Inkluze je charakteristikou takové kulturní společnosti, na jejímž životě se podílejí všichni bez rozdílu.³

Inkluze vychází z celostního, „integrálního“ pojetí člověka jako jednoty biologické, psychické a sociální. V inkluzivním pojetí má každý člověk nedělitelné právo být respektován jako plnohodnotný, rovnocenný, rovnoprávný, současně je povinen takto uznávat ostatní jedince. Má právo na spolubytí, na účast a nevyčleňování.⁴

Následující tabulka⁵ znázorňuje pojmy integrace a inkluze v obecné rovině. V obecné rovině jde v integraci o proces obecného začleňování člověka do společnosti. Inkluze má podobný význam, ale lidé se v procesu inkluze zúčastňují běžných aktivit jako lidé majoritní společnosti.

---

¹ VAĎUROVÁ, Hana a Karel PANČOCHA. Česká veřejnost a inkluzivní vzdělávání. In: *Aktéři školní inkluze = School inclusion actors*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 9.

² PRUŽINSKÁ, Jana. *Psychológia osobnosti*. Bratislava: Občianske združenie Sociálna práca, 2015.

³ HÁJKOVÁ, Vanda a Iva STRNADOVÁ. *Inkluzivní vzdělávání: [teorie a praxe]*. Praha: Grada, 2010.

⁴ SPILKOVÁ, Vladimíra. *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Praha: Portál, 2005, s. 311.

⁵ ANDERLIK, Lore a SPOLECNOST MONTESSORI. *Cesta k inkluzi: Úvahy z praxe a pro praxi*. Praha: Triton, 2014, s. 45–46.

Tabulka 1: Vysvětlení integrace a inkluze a jejich rozdíly⁶

INTEGRACE	INKLUZE
Definuje člověka na základě existujícího či neexistujícího „defektu“.	Vidí člověka jako osobnost, která v určitých situacích potřebuje pomoc.
Brání se ve společnosti rozšířenému rozdělování na určité skupiny.	Odvolává se na lidská práva a požaduje, aby školy odpovídaly potřebám žactva.
Vychází ze dvou skupin: postižení a ne-postižení, tzn. ve školském zařízení a škole – děti se speciálními vzdělávacími potřebami nebo bez nich.	Vychází z nedělitelných, heterogenních skupin žáků.
Má dosáhnout začlenění jedinců, kteří byli dosud vyčleněni.	Uznává rozdílnost všech zúčastněných a očekává od skupiny, že si je této skutečnosti vědoma a počítá s ní.
Rozděluje do skupin, které se dávají dohromady podle potřeby, např. podle pohlaví, odpovídajícím normám, nadání, sportovci, postižení, mluvící jiným jazykem atd., podle toho vytváří nabídku. Ostatní se musí/smějí účastnit nebo mají zvláštní program.	Hledá možnosti, jak zapojit všechny: společná práce na určitém stupni, práce, při které jedni pomáhají druhým, učení se prostřednictvím aktivního přihlížení, pozorování nebo možnosti zapojit se v různých oblastech.
Znamená nalézt způsob, jak se připojit ke společnosti.	Očekává spoluúčast a spoluutváření každého jedince ve společenství.
Nabízí možnost „vnořit“ se do vlastní skupiny.	Uznává individualitu každého jedince a má ji na zřeteli.
Zohledňuje skupinu „normální“ a jejich schopnost přijímat.	Podporuje každé dítě v jeho vývoji individuálně i vhodným využitím skupinového efektu.
VZDĚLÁVÁNÍ	VZDĚLÁVÁNÍ
Za účelem školní integrace vznikla pedagogika integrace, která se soustředí na procesy a účinky společného hraní, soužití, učení a práce.	O inkluzivní pedagogice se mnohostranně diskutuje a odváží a angažovaní učitelé se jí snaží uvádět do praxe.

1.3 Výhody a přínos inkluze

Inkluze ve vzdělávání je dlouhodobý proces, který má mnoho výhod, a to pro všechny zúčastněné subjekty. Mezi nejvýznamnější přínosy lze bezpochyby řadit to, že inkluze ve vzdělávání předchází sociální diskriminaci, vyloučení a rozdělení společnosti. V inkluzivní škole se vzdělávají jak žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, tak také mladá populace ve vztahu k nim, žáci se učí navzájem si pomáhat a podporovat se, učí se přijetí každého člověka i s jeho odlišnostmi. V inkluzivní

⁶ HÁJKOVÁ, Vanda a Iva STRNADOVÁ. *Inkluzivní vzdělávání: [teorie a praxe]*.

škole se tvoří prostor, kde se respektuje různorodost, pěstuje spolupráce a tolerance napříč celou společností.⁷

Inkluzivní vzdělávání vede k sociální soudržnosti, žáci se v přímém kontaktu naučí komunikovat a akceptovat navzájem svoje rozdílnosti bez nejistoty, předsudků nebo nepřátelství. Nutno podotknout, že tyto zkušenosti a dovednosti dokážou žáci využít i v budoucnosti, což je základním předpokladem spravedlivé a nediskriminační společnosti, která nikoho nevylučuje a všem lidem umožňuje plnohodnotnou účast na společenském životě.⁸

Inkluzivní vzdělávání vyžaduje značnější vstupní náklady, ve výsledku je ale ekonomicky přijatelnější než finančně náročný provoz speciálně pedagogických systémů vzdělávání. Inkluzivní vzdělávání následně nevynakládá finanční prostředky do nápravy toho, co oddělený vzdělávací systém vyloučením některých jedinců způsobil. Stigmatizované jedince později obtížně a často neúspěšně zpět integruje do společnosti, aby se mohli podílet na trhu práce. Zaměstnavatelé se ale kvůli obavám, předsudkům a nedostatku předchozích zkušeností brání tyto osoby zaměstnat. Rovný přístup ke vzdělání vede k úspěšnému uplatnění na trhu práce, zvyšuje zaměstnanost a šetří kompenzační sociální dávky. V současném globalizovaném světě je zbytečné upozorňovat na etnické, sociální a jakékoliv jiné odlišnosti. Inkluzivní vzdělávání všech žáků bez rozdílů představuje přirozenou možnost k osvojení si života v lidské společnosti.⁹

Podle mezinárodních výzkumů PISA (Programme for International Student Assessment – Program pro mezinárodní hodnocení žáků) mají proinkluzivní školské systémy lepší výsledky ve čtenářské i přírodovědné gramotnosti, než mají žáci ve vzdělávacích systémech, které upřednostňují segregované vzdělání. Obavy, že žáci se speciálními potřebami budou zpomalovat a zhoršovat výsledky ostatních žáků, lze zcela vyloučit. Výzkumy ukazují, že inkluze má na studijní výsledky běžných žáků neutrální nebo pozitivní efekt. Správně vytvořené inkluzivní prostředí na školách nemá negativní vliv na žáky průměrné či nadprůměrné, avšak naopak má silný přínos pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami oproti školství speciálnímu.

Heterogenní inkluzivní prostředí napodobuje rodinu, kde spolu žijí sourozenci bez ohledu na věk, vědomosti a nadání. Rozmanitost ve třídě znamená spolupráci žáků s různými mentálními, tělesnými, kulturními, jazykovými předpoklady a rozdíly v zájmech a nadáních. Tím jednoznačně

---

⁷ SLEPIČKOVÁ, Lenka. Sociální exkluze, sociální inkluze a vzdělávání. In: BARTOŇOVÁ, Miroslava a Marie VÍTKOVÁ. *Inkluzivní vzdělávání v podmínkách současné české školy = Inclusive education in current Czech school*. Brno: Masarykova univerzita, 2010.

⁸ VAĎUROVÁ, Helena. Historický vývoj a současné pojetí inkluzivního vzdělávání. In: BARTOŇOVÁ, Miroslava a Marie VÍTKOVÁ. *Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami: Education of pupils with special educational needs*. Brno: Paido, 2009.

⁹ SVOZIL, Břetislav a Vladimír FOIST. *Strategický management inkluzivní školy* [online]. Brno: Liga lidských práv, 2016. Dostupné z: https://llp.cz/wp-content/uploads/Strategicky_management_inkluzivni_skoly.pdf

obohacuje výsledky vzdělávání a adaptuje žáky na život v dnešní globální společnosti. Inkluzivní hnutí vychází ze základních lidských práv současné evropské společnosti a respektování nenarušitelné osobní důstojnosti každého člověka.¹⁰

V rámci inkluzivního vzdělávání má speciální potřeby vlastně každý žák. Lechta navrhuje používat zkratku PNO, která znamená žák s postižením, narušením nebo ohrožením. Zatímco tradičně byl kladen důraz na postižení a narušení, zde přibývá i pojem ohrožení, přičemž ohrožení lze chápat jako dlouhodobě nepříznivé působení různých fyzikálních, biologických, chemických, psychických či sociálních faktorů, které v případě nepříznivých okolností mohou způsobit narušení. Žáci, kteří jsou ohrožení a kteří nebyli diagnostikováni jako postižení či narušení, se vyskytují na školách mnohem častěji než první dvě skupiny. Ohrožení žáci mohou být žáci nadaní, u nichž nejsou adekvátně uspokojeny jejich potřeby, žáci ze znevýhodňujícího sociálního prostředí, žáci s dvojjazyčnou (tříjazyčnou) výchovou, děti imigrantů s adaptačními problémy, šikanované děti apod.¹¹

1.4 Středoškolské vzdělání

V rámci České republiky je aktuálně prosazován vstřícný postoj k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami (dále jen „SVP“). Lze tak sledovat obecný trend, který spěje k užívání nejrůznějších opatření podpory pro různorodé žáky středních škol (dále jen „SŠ“). Může se jednat o odlišnosti v rámci odlišné entity žáka, kulturního prostředí nebo žáků se zdravotním hendikepem. Již v minulosti byla snaha o začlenění těchto žáků v rámci integrace. Pokud se pokusím jednoduchým způsobem popsat model integrace, lze říci, že klade vysoký nárok na žáka se SVP stran přizpůsobení se prostředí střední školy. Naopak hlavní myšlenkou inkluze je přizpůsobení vzdělávacího prostředí potřebám samotného žáka, a to v návaznosti na specifikum jeho SVP. Tato metoda oproti dříve užívanému integračnímu modelu dovoluje žákovi se SVP využít a vyzdvihnout své možnosti, talenty a nadání.

Základem inkluze je zachování základní zásady v oblasti vzdělávání s důrazem na přístup rovného zacházení se všemi žáky SŠ bez ohledu na možnou přítomnost jejich zdravotního hendikepu.

Pro správné a účinné využití inkluze je vždy zásadní včasné SVP dítěte. Metoda inkluze, respektive začleňování dětí do tříd běžných škol, tak probíhá již od předškolního věku. Samotní učitelé i majoritní společnost jsou tak automaticky součástí vyšší míry tolerance k těmto dětem.

Samotná inkluze je samozřejmě závislá na vzdělání pedagogických pracovníků a dalších odborníků a vhodném využití speciálně-pedagogických metod a podpůrných opatření. Tato činnost může funkčně probíhat pouze při dobré spolupráci se zákonnými zástupci dítěte. Bohužel řada rodičů

---

¹⁰ LECHTA, Viktor. *Inkluzivní pedagogika*. Praha: Portál, 2016.

¹¹ Ibid.

má snahu SVP svých dětí přehlížet, bagatelizovat, případně při nástupu žáka na střední školu zam-
čet. Toto jednání rodičů je motivováno snahou o ochranění dítěte před možným despektem
ze strany pedagogů, spolužáků a obecně tzv. „normální společnosti“.

2 LEGISLATIVNÍ DOKUMENTY

V této části se budu zabývat legislativou, která se týká inkluzivního vzdělávání a jsou v ní zakotveny pojmy inkluze a integrace. Tyto dokumenty jsou nepostradatelným pomocníkem pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, vymezují jasná pravidla a možnosti vzdělávání. Na samotné formě vzdělávání se podílí jak škola, tak i rodiče. V rámci platné legislativy, kterou představuje školský zákon č. 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů a vyhláška MŠMT č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání na konzervatoři v novele vyhlášky č. 374/2006 Sb., jsou dány podmínky pro činnost středních škol. Další zde uvedené dokumenty se o vzdělávání též zmiňují.

2.1 Listina základních práv a svobod¹²

Nejvýše postaveným právním dokumentem v České republice je Listina základních práv a svobod neboli zákon č. 2/1993, v jehož článku č. 33 se píše:

- (1) Každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.
- (2) Občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách.

2.2 Školský zákon¹³

Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání mimo jiné upravuje a stanovuje podmínky vzdělávání, vymezuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání.

§ 16 pojednává o podpoře vzdělávání dětí, žáků a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, vymezuje podpůrná opatření a podmínky jejich poskytování, jakož i poradenskou pomoc školských poradenských zařízení.

2.2.1 Komentář ke školskému zákonu o středním vzdělávání

Vědomosti, dovednosti, hodnoty a postoje, které žák získá během základního vzdělání, jsou rozvíjeny středním vzděláním, které je pro osobní rozvoj mladého člověka zásadním. Středoškolské vzdělávání je přípravou žáka na další studijní růst a jeho budoucí povolání. Určitý stupeň vzdělání

---

¹² 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod. In: *Zákony pro lidi* [online] [cit. 19.04.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>

¹³ 561/2004 Sb. Školský zákon. In: *Zákony pro lidi* [online] [cit. 19.04.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

a odborné přípravy mohou získat nejen žáci do 18/19 let, ale také dospělí. Střední vzdělávání může jedinci zajistit širší všeobecné a odborné vzdělání.

Střední vzdělávání rozvíjí vědomosti, dovednosti, schopnosti, postoje a hodnoty získané v základním vzdělávání. Poskytuje žákům obsahově širší odborné vzdělání a upevňuje jejich hodnotovou orientaci.

V České republice dělíme vzdělání na tři stupně:

- **střední vzdělání** – získá žák vzdělávacího programu v délce 1 roku nebo 2 let, denní formy vzdělávání. Ukončením středního vzdělávání je vysvědčením o závěrečné zkoušce. Patří sem (obory kategorie **C**¹⁴), praktické školy nabízí jednoleté a dvouleté obory, které jsou určeny především pro žáky s těžšími a kombinovanými formami zdravotního postižení. Uplatnění mají při pomocných pracích pro oblast služeb a výroby, chráněných pracovištích, např. obor 78-62-C/1 Praktická škola jednoletá,
- (obory kategorie **J**) dvouleté obory pro žáky, například 53-41-J/01 zubní instrumentářka,
- **střední vzdělávání s výučním listem** – získá žák, který ukončil úspěšně vzdělávací program denní formy trvající dva až tři roky, nebo ukončil vzdělávací program zkráceného studia pro získání středního vzdělání s výučním listem.
  - Vyučení se dá dosáhnout v oborech dvou kategorií a různou délkou studia.
  - (obory kategorie **H**): jsou učební obory s tříletou přípravou ve SOU. Po získání výučního listu je možné pokračovat navazujícím nástavbovým studiem a získat maturitu, například 65-51-H-01 Kuchař-číšník
  - (obory kategorie **E**): nižší střední odborné vzdělání, studium tohoto typu trvá dva nebo tři roky, získávají výuční list. Obory jsou určeny především pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. U těchto oborů jsou nižší nároky ohledně oblasti všeobecného i obecně odborného vzdělání, například obor 65-51-E/01 stravovací a ubytovací služby,
- **střední vzdělávání s maturitní zkouškou** – získá žák po úspěšném ukončení vzdělávacího programu šestiletého, osmiletého gymnázia nebo vzdělávacího programu v délce čtyř let denní formy vzdělávání nebo vzdělávacím programem nástavbového studia trvajícími dva roky denní formy vzdělávání anebo vzdělávacím programem zkráceného studia pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou.
  - Maturitní vzdělání můžou žáci získat v oborech více kategorií

---

¹⁴ 211/2010 Sb. Nařízení vlády o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání. In: *Zákony pro lidi* [online] [cit. 11.07.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2010-211>

- Obory kategorie L – úplné střední odborné vzdělání s odborným výcvikem a maturitou, žáci jsou připravováni pro náročné dělnické povolání a nižší řídicí funkce. Nedílnou součástí studia je odborný výcvik a denní forma probíhá v délce čtyř let, například obor 69-41-L/ Kosmetické služby.
- Obory kategorie M – úplné střední odborné vzdělání s maturitou, příprava má profesní charakter, délka studia trvá čtyři roky. Po maturitě je možnost vzdělávání na vysoké škole, například 37-41-M/01 Provoz a ekonomika dopravy.
- Úplné střední všeobecné vzdělání (obory kategorie K) – do této kategorie spadá všeobecná příprava ve čtyřletých a víceletých gymnáziích. Toto vzdělání nemá profesní zaměření a je přípravou pro žáka pro vysokoškolské nebo vyšší odborné vzdělání.
- Délka přípravy rozlišuje obory – čtyřleté – nástup po ukončení 9. ročníku základní školy, šestileté – po ukončení 7. ročníků základní školy, osmileté – po ukončení 5. ročníku základní školy.

Každý absolvent těchto oborů může pokračovat dál ve studiu na vysoké nebo vyšší odborné škole. Vyšší odborné vzdělávání v konzervatoři (obory kategorie P) – šestiletá příprava žáka v uměleckých oborech, nástup po 7. ročníku základní školy a u osmiletého studia oboru tance po 5. ročníku základní školy. Toto studium je podmíněno výrazným talentem. Po ukončení tohoto studia obdrží absolventi vysvědčení o absolutoriu a konzervatoři a diplom absolventa konzervatoře. Ukončení vzdělání je možné po 4. ročníku vykonáním maturitní zkoušky.

Tabulka 2: Stupeň středního vzdělání

Typ	Kategorie	Ukončení	Délka studia	Označení kategorie
Střední vzdělání	Střední nebo střední odborné vzdělání bez výučního listu, maturitního vysvědčení	Vysvědčení o závěrečné zkoušce	2	J
	Vzdělání v praktických školách	Závěrečné vysvědčení	1–2	C
Střední vzdělávání s výučním listem	Střední odborné vzdělávání s výučním listem	Výuční list	3	H
	Nižší střední odborné vzdělání	Výuční list	2–3	E
Střední vzdělání s maturitní zkouškou	Úplné střední odborné vzdělání s maturitou	Maturitní vysvědčení	4	M
	Úplné střední odborné vzdělání s vyučením, s maturitou	Maturitní vysvědčení	4	L
	Úplné střední všeobecné vzdělání – osmileté gymnázium	Maturitní vysvědčení	8	K/8
	Úplné střední všeobecné vzdělání – šestileté gymnázium	Maturitní vysvědčení	6	K/6
	Úplné střední všeobecné vzdělání	Maturitní vysvědčení	4	K/4
	Vyšší odborné vzdělání v konzervatoři	Vysvědčení o absolutoriu v konzervatoři a diplom absolventa konzervatoře nebo maturitní vysvědčení	6–8	P

Zdroj: vlastní zpracování

Maturita u SVP

Žák se speciálními potřebami je pro potřeby konání maturitní zkoušky nazýván žákem přiznaným uspořádáním podmínek pro konání maturitní zkoušky. Podmínky jsou upraveny na základě posudku školského poradenského zařízení, které musí žák navštívit. Dle stupně závažnosti postižení mají žáci právo na úpravu prostředí, navýšení časového limitu, obsahové a formální úpravy textových materiálů, odlišnosti v hodnocení a použití kompenzačních pomůcek.¹⁵

¹⁵ KREJČOVÁ, Lenka et al. *Specifické poruchy učení: dyslexie, dysgrafie, dysortografie*. Brno: Edika, 2018, s. 243.

2.3 Vyhláška č. /2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných¹⁶

Tato vyhláška obsahuje důležité pokyny, které usnadňují integraci žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Podrobně stanovuje a upravuje podpůrná opatření pro tyto žáky dle stupně postižení, ať už se jedná o metody a organizaci výuky, úpravu obsahu a výstupů vzdělávání, individuální vzdělávací plán, personální podporu, hodnocení, intervenci, pomůcky či úpravu podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání.

Vyhláška také určuje způsob postupu školy při stanovování podpůrných opatření prvního a druhého až pátého stupně (§2):

- (1) Podpůrná opatření prvního stupně představují minimální úpravu metod, organizace a hodnocení vzdělávání a jsou poskytována žákovi, u kterého se projevuje potřeba úprav ve vzdělávání nebo školských službách a zapojení v kolektivu...
- (2) Podpůrná opatření druhého až pátého stupně se poskytují na základě doporučení školského poradenského zařízení a s informovaným souhlasem zletilého žáka nebo zákonného zástupce žáka.

Vyhláška zmiňuje také individuální vzdělávací plán, který na základě doporučení školského poradenského zařízení zpracovává škola a je závazným dokumentem pro zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka. V průběhu školního roku ho lze upravovat dle aktuálních potřeb.

Podporu při vzdělávání může poskytovat též asistent pedagoga, o jehož činnosti informuje ve vyhlášce § 5.

Vyhláška se zabývá i vzděláváním nadaných žáků.

2.4 Vyhláška č. /2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních¹⁷

Tato vyhláška se zabývá činností poradenských služeb, upravuje poskytování a účel poradenských služeb, jejich pravidla, psychologickou a speciálně pedagogickou diagnostiku. Poradenské služby jsou poskytovány dětem, žákům, žákům, jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením.

---

¹⁶ 27/2016 Sb. Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. In: *Zákony pro lidi* [online] [cit. 19.04.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-27>

¹⁷ 72/2005 Sb. Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. In: *Zákony pro lidi* [online] [cit. 19.04.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-72>

Typy školských poradenských zařízení jsou pedagogicko-psychologické poradny a speciální pedagogická centra. Jejich účel vymezuje § 2, ve kterém se mimo jiné uvádí:

Účelem poradenských služeb je přispívat zejména k:

c) zjišťování speciálních vzdělávacích potřeb žáka a mimořádného nadání žáka, doporučování vhodných podpůrných opatření a vyhodnocování poskytování podpůrných opatření žákům se speciálními vzdělávacími potřebami a žákům mimořádně nadaným.

Vyhláška dále vymezuje standardní činnosti poradenských zařízení, jako jsou komplexní nebo zaměřená psychologická a speciálně pedagogická diagnostika, psychologická a speciálně pedagogická intervence, informační a metodická činnost s přípravou podkladů. Neméně významné je i poskytování odborných konzultací pedagogickým pracovníkům.

2.5 Rámcový vzdělávací program a školní vzdělávací program¹⁸

Rámcový vzdělávací program (RVP) je zpracován pro každý obor v základním i středním vzdělávání. Na národní úrovni je garantován povinný rámec učiva, tzn., co musí každý absolvent umět. Na základě povinné předlohy RVP konkrétního oboru si školy samy vytvářejí svůj školní vzdělávací program (ŠVP). Mohou ho rozšířit podle svých cílů nebo se více soustředit na zaměření různých oborů.

Rámcové vzdělávací programy (RVP):

- jsou centrálně zpracovány pedagogickými dokumenty, které schvaluje a vydává Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, pro každý obor vzdělání je vydán samostatný RVP,
- stanovují obecně závazné požadavky na vzdělávání pro jednotlivé stupně a obory vzdělání a jsou platné pro všechny školy,
- určují, jaké vzdělávací cíle musí být naplněny, tzn., čemu se mají žáci v konkrétním oboru učit a jakých výsledků dosáhnout (vědomosti, dovednosti, pracovní a jiné návyky),
- stanovují oblasti vzdělávání, např. jazykové, přírodovědné, ekonomické, odborné (soubor vyučovacích předmětů podle zaměření školy), a minimální počet hodin potřebný pro jejich výuku,
- vymezují formy vzdělávání (denní, dálková...) a také základní materiální a jiné podmínky, za kterých se vzdělávání v daném oboru může uskutečňovat.

---

¹⁸ Rámcové vzdělávací programy středního odborného vzdělávání (RVP SOV) [online] [cit. 19.04.2022]. Dostupné z: https://www.edu.cz/?post_type=page&p=280

Školní vzdělávací programy (ŠVP):

- jsou pedagogickými dokumenty, které si zpracovává sama škola na základě příslušného RVP, a to pro každý obor vzdělání, uskutečňuje se podle něj výuka,
- zohledňují vzdělávací podmínky dané školy, pedagogické záměry školy a zřizovatele, umožňují přizpůsobovat vzdělávání praxi,
- schvaluje ředitel školy a zodpovídá za soulad s příslušnými RVP, naplnění programu kontroluje Česká školní inspekce,
- název ŠVP si škola určuje sama, odlišnými názvy mohou ředitelé např. zdůraznit její zaměření,
- ve ŠVP škola popíše systém péče o žáky se SVP a o nadané žáky vzhledem k charakteru a oboru vzdělávání a jejich podmínkám,
- škola má povinnost umožnit každému zájemci, aby se mohl se ŠVP seznámit.

2.5.1 Vzdělávání žáků se specifickými vzdělávacími potřebami a žáků nadaných jako součást RVP

Každá škola je povinna vytvořit ŠVP pro každý svůj obor, ve kterém je zahrnuto i vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Tato povinnost vychází z §16 zákona 82/2015 Sb.¹⁹, který mění zákon 561/2014 Sb., školský zákon.

2.6 Strategie vzdělávací politiky ČR do roku +²⁰

Strategie 2030+ je klíčový dokument pro rozvoj vzdělávací politiky České republiky v dekádě 2020–2030. Cílem je modernizovat vzdělávací systém v oblasti regionálního školství, zájmového a neformálního vzdělávání, připravit ho na nové výzvy a zároveň řešit problémy, které v českém školství přetrvávají.

Úkolem je stanovit směr rozvoje školství se dvěma strategickými cíli, které mimo jiné berou na zřetel též inkluzivní vzdělávání:

- 1) Zaměřit vzdělávání více na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život.

---

¹⁹ 82/2015 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 561/2014 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. In: *Zákony pro lidi* [online] [cit. 21.04.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-82>

²⁰ Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, MŠMT ČR. In: [cit. 19.04.2022]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>

- 2) Snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a žáků.²¹

„Ministerstvo chce zmodernizovat, vybavit a metodicky vést školy, zavést digitální technologie a podpořit inovace, provzdušnit objem učiva a realizovat nové metody přípravy a hodnocení žáků tak, aby získali znalosti, dovednosti a postoje využitelné v osobním, profesním i občansky zodpovědném životě. V rámci intervencí se ministerstvo chce také zásadním způsobem věnovat přípravě nových a podpoře stávajících pedagogů, profesionalizaci ředitelů škol nebo snížení administrativní zátěže škol. Na všech těchto tématech se shodla odborná i široká veřejnost, která se do přípravy strategie zapojila.“²²

---

²¹ z čeho revize vychází. In: *velké revize RVP ZV* [online] [cit. 24.04.2022]. Dostupné z: <https://velke-revize-zv.rvp.cz/z-ceho-revize-vychazi>

²² *Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, MŠMT ČR.*

3 ŽÁCI SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

Žáci s SVP byli u nás v minulosti vyčleňováni z běžného vzdělávacího proudu a vzdělávání ve speciálních školách podle druhu postižení, formulovaného lékařskou terminologií (smyslové, tělesné, mentální postižení). V běžných školách byl preferován jednotný edukační přístup.

Inkluzivním vzděláváním dochází ke změně celého systému. Při inkluzi považujeme za nejpodstatnější schopnost přijmout odlišnost a jedinečnost každého žáka a vnímat ji jako obohacení. Učitelé v různých zemích se učí chápat, jak je důležité, aby se všechny děti učily společně – žáci s postižením vedle zdravých spolužáků. Základem úspěšné inkluze je týmová spolupráce učitelů s dalšími specialisty, s rodinou i s žáky samotnými. Je důležité si též uvědomit, že vlastně každý žák má speciální potřeby. Vzdělávání dětí se speciálními potřebami je prospěšné pro všechny zúčastněné. Všechny děti mají nějaké dary či nadání, která mohou být přínosem pro ostatní, a jejich odlišnost obohacuje učení i vyučování.

Nyní se pokusím objasnit, jaké osoby označujeme pojmem žák se speciálními vzdělávacími potřebami. Současné znění § 16 odst.1 zákona č. 561/2004 Sb. (Školský zákon)²³ uvádí:

"Dítěte, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností ... potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo žáka."

Žáky se SVP dle individuálních zvláštností dělíme do následujících skupin:

- **Žáci s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního stavu** (tzn. postižení tělesné, sluchové či zrakové, žáci s lehkým mentálním postižením, žáci s kombinovanými vadami a žáci se zdravotním oslabením, dlouhodobou nemocí či lehčími zdravotními poruchami vedoucím k poruchám učení).
- **Žáci s vadami řeči** (poruchy se zpracováním jazykové informace – a to jak na jejím příjmu, tak při produkci). Nejedná se o poruchu mluveného slova a jsou způsobené jinými příčinami (například koktání či ráčkování).
  - Mezi tyto vady patří například:
  - Mutismus – němota,

---

²³ 561/2004 Sb. Školský zákon.

- Dysartrie – porucha artikulace,
- Dyslalie – patlavost dětí u opožděného věku.

Žáci se specifickými poruchami učení, pozornosti a chování Poruchy učení zapříčiňují výukové komplikace v rámci vzdělávání z důvodu nedostatečně rozvinutých schopností žáků.

- Dyslexie: specifická porucha čtení se projevuje neschopností naučit se číst běžnými výukovými metodami,
- Dysortografie: specifická porucha pravopisu, velice často se vyskytující ve spojení s dyslexií,
- Dysgrafie: je specifickou poruchou psaní čili grafického projevu,
- Dyskalkulie: specifická porucha počítání a práce s matematickými symboly,
- Dysmuzie: speciální porucha hudebních schopností, jedná se o narušení schopností vnímání a reprodukce hudby a rytmu,
- Dyspinxie: specifická porucha kreslení, nízká úroveň kresby,
- Dyspraxie: porucha motorické obratnosti.²⁴
- Poruchy pozornosti zahrnují:
  - ADD (porucha pozornosti bez hyperaktivity): vývojová porucha charakteristická problémy s udržením pozornosti při aktivitách (problémy s organizací aktivit a řešením úkolů vyžadujících soustředění, zapomětivost, snadné rozptýlení vnějšími podněty, obtíže s vnímáním pokynů, obtíže postupovat podle instrukcí a dokončit zadané úkoly),
  - ADHD porucha pozornosti s hyperaktivitou je geneticky podmíněná dispozice k neklidnému, roztěkanému chování. Jedná se o neurobiologickou poruchu mozku. Děti jsou velmi neklidné,
  - utlumené, nevydrží sedět na místě. Obtíže jsou často spojené neschopností ovládat své chování.
- **Žáci z odlišných kulturních a životních podmínek** (pocházejí z prostředí s nízkým sociálně kulturním statutem, dále žáci s nařízenou ústavní nebo ochrannou výchovou).
- **Žáci s odlišným mateřským jazykem, než je čeština** (žáci z rodin cizinců, kteří pobývají na území České republiky na základě práva k pobytu nebo na základě oprávnění za účelem výzkumu, žáci z rodin azylantů, osob požívajících doplňkové ochrany, žadatelů o udělení mezinárodní ochrany nebo osob požívajících dočasné ochrany).

²⁴ MICHALOVÁ, Zdeňka. *Specifické poruchy učení na druhém stupni ZŠ a na školách středních: materiál určený učitelům a rodičům dětí s dyslexií, dysgrafií, dysortografií*. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 2001, s. 16–23.

- **Žáci nadaní a mimořádně nadaní s přidruženými speciálními vzdělávacími potřebami**
  - Žáci nadaní a mimořádně nadaní tvoří na základě vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných samostatnou skupinu. Žáci nadaní a mimořádně nadaní jsou považováni za žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jen v případě, že mají přidružené speciální vzdělávací potřeby (s takzvanou dvojí výjimečností). Mezi nejobvyklejší kombinace rozumového nadání a speciálních vzdělávacích potřeb patří: deficity ve čtení, deficity v řeči, špatné vybavování z paměti, narušení krátkodobé paměti, narušení pracovní paměti, nepozornost, oblasti, ve které mají obtíže, podávají podprůměrné výkony.²⁵

3.1 Žáci se specifickými poruchami učení, pozornosti a chování

Specifické poruchy učení, pozornosti a chování

Specifické poruchy učení jako dar

„Každý je génius. Ale pokud budeme soudit rybu podle schopnosti lézt po stromě, celý život bude žít v přesvědčení, že je hloupá“ (Albert Einstein). Rozmanitost vnímání světa má široké spektrum možností. Specifické poruchy učení otevírají těmto možnostem další rozměr.

Příčiny specifických vývojových poruch nacházíme v poruchách vnímání řeči, motoriky, genetické vlivy, poškození mozku.²⁶

Dyslexie

Dyslexie patří mezi specifické poruchy učení, jde o sníženou schopnost naučit se číst běžnými vyučovacími metodami. Jedná se o celoživotní problém, i když se symptomy mohou měnit vzhledem k jednotlivým obdobím života, protože jejich forma je závislá na metodách a individuálních zvláštěnostech.²⁷ Jedinci s dyslexií mají výrazné problémy se čtením textu, s tempem čtení bez chyb, porozumění čtenému textu. Při čtení je pomalé tempo, vynechávání nebo přidávání písmenek, slabik, nedodržení pořadí písmen, obtíže v rozlišování měkkých a tvrdých hlásek, a to může ovlivňovat porozumění a chápání přečteného textu.

Charakteristické znaky/projevů dyslexie se zaměřují na čtyři oblasti; oblast mluveného jazyka, čtení, psaní a ostatních projevů, které souvisejí s dyslexií.

²⁵ PORTEŠOVÁ, Šárka. *Rozumově nadané děti s dyslexií*. Praha: Portál, 2011, s. 216.

²⁶ MICHALOVÁ, Zdeňka. *Specifické poruchy učení na druhém stupni ZŠ a na školách středních: materiál určený učitelům a rodičům dětí s dyslexií, dysgrafií, dysortografií*, s. 25.

²⁷ SMOLÁKOVÁ, Eva. Edukácia žiakov s dyslexiou na hodinách anglického jazyka v primárnom vzdelávaní. *Špeciálny pedagóg*. roč. 2, č. 1.

„Reedukace dyslexie začíná rozvíjením percepčně motorických funkcí, řeči a dalších schopností, které souvisí se čtením. Vlastní práci v oblasti čtení provádíme ve dvou oblastech: technika čtení – dekodování a porozumění“.²⁸

Dysgrafie v grafickém projevu

Další ze základních specifických poruch učení je dysgrafie. Tato porucha je specifická porucha projevovaná v grafickém projevu. Nejčastěji se projevuje v písmu, protože psaní je motorická činnost a základ dysgrafie je porucha motoriky, především jemné motoriky, ale může se vyskytovat i v kombinaci jemné a hrubé motoriky. „Dysgrafie je způsobena především deficitem jemné a hrubé motoriky, deficitem pohybové koordinace.“²⁹

Mezi další projevy dysgrafie mohou patřit nedostatky ve zrakovém vnímání, prostorové orientaci, paměti, představivosti, rytmu. Je známo, že problémy mohou vznikat spolu s problémy v lateraci – nevyhraněné, zkřížené. Větší potíže nastávají při zkřížené lateralitě, protože má vliv na oblast percepční, zpracování vjemů v CNS, výkonnou.

Projevy dysgrafie můžou být shodné s dyslexií, projevují se výhradně v písemné podobě.

Písmo je nečitelné, neuspořádané, neobratné. Žáci si moc nepamatují a reprodukují tvary písmen.

Žáci s touto poruchou často škrtaří, přepisují písmena, mají zvýšené svalové napětí v oblasti ruky, zaměňují podobu číslic, (7–4, 6–9, 3–8, 3–5), mají velkou chybnost při psaní slov (m–n, o–a, r–z, l–k, j–p), často nedopisují slova či písmena.³⁰

Při reedukaci se zaměřujeme vždy na konkrétní potíže žáka.

Mezi reedukční metody dysgrafie patří například:

- grafické zaznamenání stavby slov (dlouhá slabika, krátká slabika),
- doplňování samohlásek do textu,
- podtrhávání dlouhých (nebo krátkých) samohlásek v textu,
- určovat slabiky ve slovech,
- umožnění žákovi poskytnout více času na písemný úkol včetně tvorby poznámek a testu.

---

²⁸ ZELINKOVÁ, Olga. *Cvičení pro dyslektiky. III, Cvičení sluchové analýzy a syntézy.* Praha: DYS, 2003, s. 79.

²⁹ BARTOŇOVÁ, Miroslava a Marie VÍTKOVÁ. *Inkluzivní didaktika v praxi základní školy se zřetelem na speciální žáků s lehkým mentálním postižením.* 2018, s. 147.

³⁰ FISCHER, Slavomil. *Speciální pedagogika: edukace a rozvoj osob se specifickými potřebami v oblasti somatické, psychické a sociální: učebnice pro studenty učitelství.* Praha: Triton, 2014, s. 159.

Dysortografie

Jedná se o specifickou poruchu pravopisu.

Dysortografie se velmi často vyskytuje ve spojení s dyslexií. Porucha nepostihuje celou oblast gramatiky jazyka, ale týká se specifických dysortografických jevů.³¹

Mezi typické projevy patří zaměňování krátkých a dlouhých samohlásek, tvrdých a měkkých slabik (di–dy, ti–ty), záměna sykavek (s–z) nebo vynechávání diakritických znamének a písmen ve slovech (spaci místo špačci).³²

Reedukace dysortografie

Je nutné poskytnout více času na osvojení pravidel, umožnit využívat přehled gramatických pravidel, specifické chyby nezahrnovat do hodnocení, zavést sešit s obtížnými slovy, upřednostňovat ústní formu.³³

Dyskalkulie

Jedná se o specifickou poruchu matematických schopností, která však nemá následek poruchu mentálních funkcí.

K hlavním způsobům tolerance na střední škole patří ústní zkoušení před písemným, umožnění využití počítače nebo notebooku především žákům s pomalým psychomotorickým tempem. V písemných projevech vybíráme takovou formu zkoušení, při níž stačí na zadanou otázku krátká odpověď. Žáka netrápíme s dlouhými zápisy z probírané látky. V matematických pracích se soustředíme nejen na výsledky, ale také především na správnost postupu. Co se týče cizích jazyků, je vhodné upřednostňovat sluchový než vizuální způsob s cílem soustředit se na ovládnutí základní slovní zásoby, využití online slovníků, cizích slov, spisovné češtiny, pravidla pravopisu.

Důležité je využití názorových pomůcek v praxi a multisenzoriální zapojení při výuce.

Poruchy pozornosti

- **ADD** (porucha pozornosti bez hyperaktivity).
- **ADHD** porucha pozornosti s hyperaktivitou.

Jedná se o vývojovou poruchu pozornosti, která se projevuje neklidným, roztěkaným, těžce předvídatelným chováním, neposedností. Jedná se o neurobiologickou poruchu mozku. Žáky trpící ADHD

---

³¹ Ibid., s. 158–159.

³² VALIŠOVÁ, Alena, Hana KASÍKOVÁ a Miroslav BUREŠ. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2011, s. 394.

³³ FOŘTOVÁ, Kateřina. *Jak pracovat s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami*. 2013, s. 23.

poznáme dle jejich nepozornosti, zvýšenou impulzivitou, zvýšeným motorickým neklidem. Tyto žáci mají zhoršené vnímání času a délky trvání, bývají agresivní vůči svým spolužákům.

Poruchy chování podle stupně společenské nepřijatelnosti

Do této skupiny je možné zařadit podle stupně tyto poruchy chování:

Disociální poruchy chování – jedná se o nespolečenské, nepřiměřené způsoby chování a jednání.

Jsou to drobné společenské odchylky, které nejsou pro společnost tak závažné.

Do této skupiny poruch můžeme zařadit:

špatné návyky a zlovyky (vytvářejí se vlivem patologické výchovy i následkem chorob, úrazů nebo jiného nadměrného zatížení organismu),

Ihaní a podvody – jedná se o záměrné lhaní kvůli možnosti vyhnout se například nepříjemným povinnostem,³⁴

vzdorovitost – forma vystupňované nepozornosti, neúměrné prosazování osobního názoru, konfrontace s výchovnou autoritou, nerespektování jejich přání a odmítání poslušnosti.³⁵

Asociální poruchy chování – jedná se o závažné poruchy chování, které jsou již nebezpečné pro společnost. Tyto formy chování už vyžadují specialisty a speciální instituce.

Do této skupin poruch můžeme zařadit:

záškoláctví – nedostavení se na školní výuku, nedostavení se do školy bez omluvy, falšování omluvenky. Záškoláctví můžeme označit jako neomluvenou absenci žáka ve vyučování. Záškoláctví je nutné chápat jako spouštěcí mechanismus dalších poruch. Příčinou může být například strach ze zkoušení, učitelů i spolužáků, někdy i nuda při vyučování,

útěky – opuštění domova, internátního zařízení z výchovného ústavu, velmi často se jedná o opakující se charakter,

sebepoškozování – jedná se o formu poškozování sama sebe, jako je mentální anorexie, bulimie, bigarexií,

šikana – jedná se o fyzické nebo psychické ubližování, omezování či týrání slabšího žáka, šikana se může projevit v každém věku a velmi často bývá těžce rozpoznatelná,

---

³⁴ FISCHER, Slavomil. *Speciální pedagogika: edukace a rozvoj osob se specifickými potřebami v oblasti somatické, psychické a sociální: učebnice pro studenty učitelství*, s. 219.

³⁵ VALIŠOVÁ, Alena, Hana KASÍKOVÁ a Miroslav BUREŠ. *Pedagogika pro učitele*, s. 396.

toxikomanie – jedná se o užívání drog, alkoholu, je to forma závislosti, která je v dnešní době velmi rozšířená a žáci ji berou jako součást svého života.

Antisociální poruchy chování – jedná se o vysokou míru závažnosti a nejvyšším stupněm narušení.

Do této skupin poruch můžeme zařadit: ublížení na zdraví, zneužití a znásilnění, krádež a loupež, vandalismus, výtržnictví.³⁶³⁷

3.2 Vyrovnávací a podpůrná opatření ve vzdělávání

Hlavním nástrojem pomoci žákovi se SVP při vzdělávání na SŠ je nastavení PO. Definice těchto opatření je obsažena ve školském zákoně číslo 561/2004 Sb. s doplněním Vyhlášky číslo 27/2016 Sb. Definice zní takto: „podpůrnými opatřeními se rozumí nebytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí, nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta. Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením.“³⁸

Dalším pramenem pro nastavení PO jsou Katalogy podpůrných opatření, které se zaměřují na konkrétní skupiny žáků se SVP. Odlišná jsou tak PO pro žáky s mentálním a tělesným hendikepem, jiná PO jsou nastavena pro žáky s poruchou autistického spektra, jiná pro žáky s narušenou komunikací. Katalogy se využívají jako podpůrný pramen, návodný postup či manuál, který pomáhá při nastavení vhodnosti PO.

Jednotlivá PO lze charakterizovat jako úprava vzdělávání žáků se SVP na SŠ, možnosti úpravy podmínek přijetí a zakončení vzdělávání na SŠ, možnost vzdělávání se podle individuálního vzdělávacího plánu (dále jen „IVP“) atd.

V rámci zakotvení PO v legislativě je založen právní nárok všech žáků se SVP na poskytnutí PO. Samotná PO jsou dělena do pěti stupňů:

- 1. stupeň – tvořen PO, která poskytuje SŠ žákovi se SVP samostatně bez účasti ŠPZ.
- 2.–5. stupeň – PO pouze na základě doporučení ŠPZ, podmínkou je udělení informovaného souhlasu zletilého žáka nebo zákonného zástupce žáka nezletilého. Podrobnější vymezení jednotlivých stupňů PO nalezneme v příloze č. 1 k Vyhlášce č. 27/2016 Sb.

---

³⁶ FISCHER, Slavomil. *Speciální pedagogika: edukace a rozvoj osob se specifickými potřebami v oblasti somatické, psychické a sociální: učebnice pro studenty učitelství*, s. 219.

³⁷ EDELSBERGER, Ludvík a František KÁBELE. *Speciální pedagogika pro učitele 1. stupně základní školy*. SPN, s. 44–48.

³⁸ 561/2004 Sb. *Školský zákon*.

Nyní uvedu pro představu modelovou situaci, za které je nastaveno PO 1. stupně:

Zletilý žák se SVP nebo zákonný zástupce u žáka nezletilého se SVP předá SŠ, na kterou žák nastupuje, informaci o využívání PO v předchozím vzdělávání žáka. Zpravidla je kompetentní osobou pro získání této informace VP. Rada SŠ sama aktivně v rámci přijímacího řízení na SŠ oslovuje zájemce o studium nebo již přijaté žáky s dotazem, zda mají SVP a přicházejí na SŠ s již nastaveným PO. Je logické, že v období dospívání dochází k postupnému absentování některých hendikepů žáků se SVP i s ohledem na vyšší věk. Typickým příkladem jsou poruchy pozornosti, které bývají dominantní zejména v mladším školním věku a u žáků SŠ již zpravidla vymizí.

Další modelovou situací je odhalení žáka se SVP až po nástupu na SŠ. V tomto stupni PO je škola kompetentní k samotnému navržení PO. Nejpozději po uplynutí zkušební lhůty tří měsíců se funkčnost PO vyhodnotí. Pokud se PO jeví jako účinné, je v něm pokračováno a zůstává hlavním edukačním nástrojem. V případě, že jsou PO hodnocena jako nedostatečná, je SŠ doporučeno zletilému žákovi se SVP nebo zákonnému zástupci nezletilého žáka se SVP navštívit ŠPZ. Na respondenty to neklade žádnou povinnost skutečně návštěvu vyvolat, tato povinnost připadá v úvahu až u PO na škále 2.–5. stupně. Zjednodušeně můžeme říci, že PO 1. stupně má váhu upozornění na možnou potřebu žáka se SVP.

Není vždy uděleno pouze žákům se SVP, kteří jsou hendikepovaní, je to opatření využitelné i pro žáky, kteří aktuálně procházejí náročným životním obdobím (rozpad rodiny, špatné vztahy v kolektivu spolužáků, déle trvající absence z důvodu onemocnění). PO 1. stupně se nejčastěji nabízí pro žáky mladšího školního věku při nástupu školní docházky. V oblasti SŠ vzdělávání přichází PO 1. stupně s nástupem do prvního ročníku studia.

Může se jednat o žáky, u kterých probíhá adaptace na nové prostředí SŠ obtížněji. Často je následně PO v tomto stupni vyhodnoceno jako dostačující a není nutné přistupovat k dalším krokům.

Modelová situace pro nastavení 2. stupně PO:

Pokud se nastavení PO v prvním stupni ukáže jako neúčinné nebo se jedná o žáka SVP, jehož míra potřeby podpory je vyšší, je přistupováno k poskytnutí PO na škále 2.-5. stupně. Síla stupně kombinuje rozsah míry podpory a také formu, jakou bude žákovi s SVP poskytována. Nebývá výjimkou, že jsou jednotlivé stupně PO kombinovány. I v tomto případě je nutností držení písemného informovaného souhlasu zletilého žáka nebo zákonného zástupce nezletilého žáka. I po nastavení PO zůstává žák s SVP klientem ŠPZ, která sledují dostatečnost nastavené míry podpory, případně volí další kroky ke zlepšení studijních podmínek na SŠ.

3.2.1 Role asistenta pedagoga

Osoba AP je vykonávána v souladu s kvalifikačními požadavky vymezenými v ustanovení § 20 zákon číslo 563/2004 Sb. Kromě těchto vzdělávacích předpokladů by měla mít osoba AP i osobností nastavení ve velké trpělivosti, schopnosti empatie a zvýšeným komunikačním talentem.

Požadované vzdělání asistenta pedagoga

Zde se nevyžaduje žádné vysokoškolské vzdělání. Je možné mít střední vzdělání s výučním listem nebo dokonce postačí základní vzdělání. Nutnou podmínkou ale je, že daná osoba musí absolvovat kvalifikační kurz pro asistenty pedagoga.

Asistent pedagoga je kvalifikační kurz, ale v rámci akreditace DVPP (Další vzdělávání pedagogických pracovníků) nespadá pod akreditace, v rámci zákona o zaměstnanosti 179/2006 Sb.

Studium pro asistenty pedagoga

Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků.

Délka kurzu je 80 vyučovacích hodin teorie a 40 hodin praxe (kdy praxi si každý účastník kurzu musí zajistit sám). Studium se ukončuje závěrečnou zkouškou před komisí. V případě úspěchu získává účastník kurzu osvědčení.

Rozlišujeme dvě úrovně odbornosti asistentů pedagoga, podle kterých je také požadované vzdělání.

- 1) Pro vyšší úroveň činnosti – jedná se o přímou pedagogickou činnost ve třídě. Pracuje se se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami nebo ve škole s integrovanými žáky. Zde je nutné mít střední vzdělání s maturitou a také odpovídající pedagogické vzdělání (SŠ, VOŠ, VŠ, kvalifikační kurz pro asistenty pedagoga).
- 2) Pro nižší úroveň činnosti – jedná se o pomocné výchovné práce ve škole nebo školském zařízení. Zde postačí střední vzdělání s výučním listem nebo pouze základní vzdělání. Podmínkou ale je absolvování kvalifikačního kurzu pro asistenta pedagoga.

Finanční ohodnocení asistenta pedagoga je velmi skromné. Závisí na výši kvalifikace a délky praxe.

Pohybuje se od 4. platové třídy až do 9. platové třídy.

Samotná komunikace v činnosti AP je podstatnou složkou jakýmsi pojítkem mezi SŠ, žákem se SVP, pedagogickým sborem a rodinou žáka se SVP. „Působení asistenta pedagoga na školách se považuje za základní nástroj inkluzivního modelu vzdělávání.“³⁹

Vymezení kompetencí AP je obsaženo Vyhláškou číslo 27/2016 Sb. v rámci ustanovení § 5 lze shrnout, že základní náplň činnosti AP spočívá v edukaci žáka se SVP a podpoře dalšího pedagoga. Nedílnou součástí činnosti AP je i podpora žáka s SVP v interakci s ostatními spolužáky.

Funkce AP je zřízena na základě doporučení ŠPZ při posuzování míry a vhodné formy podpory žáka se SVP. Dalším impulzem může být doporučení ze strany odborného lékaře, či návrh ze strany rodiny žáka.

Specifikem působení AP na půdě SŠ je rozsah počtu ostatních učitelů, kterým poskytuje podporu. Na ZŠ bývá AP v kontaktu především s třídním učitelem žáka se SVP, na SŠ je již rozmanitost vyučovaných předmětů podstatně širší. Stejný princip platí i v případě středního vzdělávání v oblasti učňovských oborů, kdy navíc AP spolupracuje i s učiteli působícími v části výuky odborného výcviku. Dominantní pozornost je věnována přípravě na předměty, které jsou obsahem závěrečné zkoušky, těmto pedagogům poskytuje AP nejvyšší míru podpory.

3.3 Základní nástroje PO

3.3.1 Individuální vzdělávací plán

Tento nástroj se ukazuje jako velmi účinný pro dosažení kvalitní edukace žáka se SVP a jeho konkrétní potřeby. Proces vypracování IVP je nastaven tak, že zpracovatelem je samotná SŠ na základě doporučení ŠPZ. Obsahově, formálně i procesně jsou jasně dány parametry pro IVP. To je ošetřeno existencí jednotného formuláře, který je součástí Přílohy číslo 2 Vyhlášky 27/2016 Sb. Tiskopis obsahuje osobní údaje žáka, dále kontaktní údaje pracovníka ŠPP, část výrokovou a část zabývající se odůvodněním vydaného rozhodnutí. Nezbytnou součástí IVP tvoří rozhodnutí o formě, metodě, časovém rozvrhu a hodnocení žáka se SVP. Dále je v IVP uveden seznam předmětů pro dané období vzdělávání. Dá se říci, že IVP je záchytným dokumentem nejen pro ŠPP, které ho zpracovává, ale i pro SPC nebo PPP, kterých je žák klientem. Nemalý význam má IVP i pro samotného žáka, zejména u výskytu psychiatrických diagnóz z oblasti depresivní a úzkostné poruchy je pro žáka přehledným „náčrtem“ nadcházejícího vzdělávání.

Obsah IVP je účinný pro celé navržené období vzdělávání a jeho plnění je vynutitelné. Neznamená to však, že IVP je neměnný dokument. „Je třeba si uvědomit, že IVP není neměnný dokument,

---

³⁹ KNEDLÍKOVÁ, Jitka. *Vzdělávání žáka s SVP*. 2016, s. 69.

či nějaké dogma. V průběhu školního roku jej lze revidovat a doplňovat podle žákových aktuálních vzdělávacích potřeb.“⁴⁰

IVP je nastaven, aby respektoval individuální potřeby a schopnosti daného žáka s přihlédnutím například k jeho tempu a způsobu práce. Tento aspekt podstatně omezuje problémy žáka v kolektivu spolužáků, kdy při výsledném hodnocení je jeho výkon posouzen shovívavě. Takto je zabráněno jinak logické demotivaci žáka, který by jinak za svými spolužáky zaostával. Na základě IVP dostává pedagog prostor pro přizpůsobení tempa výuky dle potřeb žáka se SVP. Není kladen takový nárok na kvantitu učebních výstupů.

V rámci IVP je kladen zvýšený nárok na spolupráci rodiny a SŠ v oblasti edukace – domácí příprava. Jedenkrát ročně provádí ŠPZ vyhodnocení IVP. Kontrola plnění IVP probíhá průběžně celý rok.

3.4 Školské poradenské služby a poradenská zařízení

Poradenské služby podle platné školské legislativy poskytují školská poradenská zařízení (pedagogicko-psychologické poradny a speciálně pedagogická centra) a školy. Tyto služby jsou poskytovány bezplatně na žádost žáků, zákonných zástupců nebo škol.

Výsledkem psychologické či speciálně pedagogické diagnostiky je zpráva z vyšetření a doporučení s návrhy úprav ve vzdělávání žáka. Toto doporučení je časově omezené a krátce před jeho skončením je potřebná nová diagnostika.

3.4.1 Pedagogicko-psychologické poradny

Služby poskytované PPP se řídí vyhláškou 72/2005 Sb., jmenovitě v ustanovení § 5. Zde se hovoří o poskytování služeb a pomoci v rámci výchovy a vzdělávání žáků, a to i žáku se SVP. Tento druh služeb nazýváme speciálně-pedagogické poradenství.

Pracovníci PPP v rámci své poradenské činnosti navštěvují SŠ nebo poskytují poradenství na konkrétním pracovišti PPP. Přílohou Vyhlášky číslo 72/2005 Sb. č. 1 jsou děleny standardy činností PPP celkem do tří oblastí:

- diagnostická – zkoumá příčiny stavu. Výsledkem zkoumání je určení diagnózy s možností jejího zpětného ovlivnění a nastavení pedagogických opatření,
- intervenční – Zahrnuje poradenskou činnost pro žáky se SVP, jejich zákonné zástupce a učitele. Reeducace žáků se SVP. Kariérové poradenství pro žáky ZŠ a SŠ. Poradenské a terapeutické vedení rodin s dítětem se SVP,

---

⁴⁰Ibid., s. 18.

- informační a metodická – Metodické vedení výchovných poradců a školních metodiků, příprava podkladů, například od odborného lékaře či psychologa. Poskytování odborných konzultací pedagogickým pracovníkům.

3.4.2 Speciálně pedagogické centrum (SPC)

Speciálně pedagogické centrum (SPC) se specializuje zejména na vzdělávání a výchovu žáků se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním. Mezi tyto žáky patří především žáci s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, s narušenou komunikační schopností, kombinovanými vadami a autismem.

Činnost SPC je ambulantní, speciální pedagogové, logopedi, psychologové, fyzioterapeuti a další odborníci SPC dále také navštěvují školy a školská zařízení, případně rodiny žáků se specifickými potřebami.⁴¹

SPC zajišťuje zejména tyto činnosti:

- vypracování zprávy z vyšetření a vydání doporučení ke vzdělávání,
- vykonává speciálně pedagogickou a psychologickou diagnostiku, dále poskytuje poradenské služby ve vzdělávání žáků,
- poskytovat poradenství a metodickou podporu pedagogickým pracovníkům a zákonným zástupcům (Vyhláška č. 72/2005 Sb., § 6),
- vydání zprávy a doporučení pro zařazení žáka pro zařazení žáka do školy, třídy, skupiny, oddělení zřízeného podle § 16, odst. 9 školského zákona,
- poskytuje kariérové poradenství, poskytuje metodickou podporu škole,
- bližší specifikace činnosti SPC, lze dohledat v příloze č. 2 vyhlášky č. 72/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Zde mimo jiné nalezneme rozdělení jejich standardních činností na speciální a společné.

Standardní činnosti SPC jsou:

- **standardní činnosti společné**, do kterých lze řadit: komplexní speciálně pedagogická a psychologická diagnostika, speciálně pedagogická a psychologická intervence a poradenství a informační a metodická činnost, podpora a evidence;
- **standardní činnosti speciální**, kam patří centra poskytující služby žákům:
  - s vadami řeči,
  - se zrakovým postižením,

---

⁴¹ 72/2005 Sb. Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

- se sluchovým postižením,
- s mentálním postižením,
- s autismem,
- s hluchoslepým postižením a více vadami.⁴²

3.5 Poradenské činnosti školy⁴³

Školy mají kromě výchovně vzdělávacích činností povinnost také v oblasti poradenských služeb, a to konkrétně prostřednictvím výchovného poradce, školního metodika prevence, školního psychologa, školního speciálního pedagoga ve spolupráci s ostatními pedagogickými pracovníky.

3.5.1 Výchovný poradce

Výchovným poradcem (dále jen VP) může být pracovník školy, který splňuje kvalifikační požadavky stanovené Vyhláškou č. 317/2005 Sb. o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků. Výchovný poradce se zabývá problematikou vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků mimořádně nadaných, včetně možného studijního individuálního plánu dle vyhlášky č. 73/2002 Sb. Výchovný poradce je tzv. "spojka" mezi třídním učitelem, žákem a rodičem.

Mezi standardní činnosti výchovného poradce ve školách a školských zařízeních patří kariérové poradenství a poradenská pomoc při dalším vzdělávání a profesních možnostech žáka, vyhledávání a šetření žáků se SVP, zejména příprava, kontrola a evidence plánů pedagogické podpory podpůrného poradenství 1. stupně, dále pak vstupní a průběžné diagnostiky žáků nadaných se SVP.

Mezi metodické a informační činnosti výchovného poradce patří metodická intervence pro pedagogické pracovníky dané školy, zprostředkování nových diagnostických pedagogických metod, metodická pomoc učitelům a vychovatelům v otázkách kariérového rozhodování žáků, integrace žáků, pomoc při tvorbě a realizaci individuálních vzdělávacích plánů a při práci s nadanými žáky. Mezi další činnosti patří shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči dalších poradenských zařízeních, zajištění těchto dokumentů v souladu s ochranou osobních údajů a vedení příslušné dokumentace.

Působení výchovného poradce se na základních a středních školách více nebo méně liší. Na SŠ je činnost výchovného poradce zaměřena zejména na kariérní poradenství a s tím souvisejícími problémy.

⁴² Ibid.

⁴³ VALIŠOVÁ, Alena, Hana KASÍKOVÁ a Miroslav BUREŠ. *Pedagogika pro učitele*, s. 335–336.

3.5.2 Školní metodik prevence

Školní metodik prevence působí v oblasti prevence sociálně patologických jevů. Zajišťuje metodickou, koordinační a poradenskou činnost v prevenci rizikového chování, vyskytujícího se ve školách. Jde zejména o šikanu, užívání návykových a psychotropních látek, záškoláctví, agresivitu, rizikové sexuální chování, problémy se školním neúspěchem apod. Úzce spolupracuje se třídními učiteli, popřípadě s rodiči a podporuje bezpečné a zdravé klima ve škole. Diagnostikuje situace spojené s možností výskytu rizikového chování a poskytuje v konkrétní problematice poradenskou činnost. Podílí se na tvorbě a naplňování Minimálního preventivního programu školy, konkrétního dokumentu školy zaměřeného na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a sociální rozvoj a rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností. Školní metodik prevence organizuje přednášky a besedy spojené s uvedenou problematikou.⁴⁴

Standardní činnosti školního metodika prevence zahrnují metodické, koordinační, informační a poradenské činnosti.

Mezi metodické a koordinační činnosti školního metodika prevence patří:

- koordinace tvorby, kontrola, evaluace a participace při realizaci minimálního preventivního programu školy,
- koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, rasismu a xenofobie, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších projevů rizikového chování,
- metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy a jejich vzdělávání v oblasti prevence rizikového chování,
- individuální a skupinová práce se žáky s rizikovým chováním a problémy,
- koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců; prioritou je zde prevence rasismu, xenofobie apod.,
- koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, s metodikem preventivních aktivit v poradně a s poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými, a dalšími odbornými pracovišti a institucemi,

---

⁴⁴ Školní metodik prevence, Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání). In: [cit. 09.08.2022]. Dostupné z: <http://archiv-nuv.npi.cz/projekty/rspp/skolni-metodik-prevence.html>

- kontaktování odpovídajícího odborného pracoviště v případě akutního výskytu rizikového chování,
- shromažďování odborných zpráv o žácích v poradenské péči v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů.⁴⁵

Mezi informační činnosti školního metodika prevence patří:

- zajišťování a předávání odborných informací o problematice rizikového chování pedagogickým pracovníkům školy,
- prezentace výsledků preventivní práce školy, získávání nových odborných informací a zkušeností,
- vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence rizikového chování,
- předávání informací o realizovaných preventivních programech zákonným zástupcům, pedagogickým pracovníkům školy a školskému poradenskému zařízení,
- vedení dokumentace, evidence a administrativa související se standardními činnostmi v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů.⁴⁶

Mezi poradenské činnosti školního metodika prevence patří:

- vyhledávání a orientační šetření žáků s projevy rizikového chování; poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům,
- spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje rizikového chování u jednotlivých žáků,
- příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními.⁴⁷

3.5.3 Školní psycholog

Školní psycholog vykonává činnosti konzultační, poradenské, diagnostické, metodické a informační, přičemž pracuje se žáky, pedagogy i zákonnými zástupci. Školní psycholog spolupracuje se specializovanými školskými a dalšími poradenskými zařízeními, zejména s pedagogicko-psychologickými

---

⁴⁵ 72/2005 Sb. Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ Ibid.

poradnami, dále se zařízeními a institucemi zdravotnickými a sociálními, s orgány státními i nestátními s organizacemi péče o děti a mládež apod.

Kvalifikační standardy školního psychologa (stejně i dalších poradenských pracovníků školy) jsou specifikovány zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.⁴⁸

Mezi standardní činnosti školního psychologa lze řadit vytváření programu pro poskytování pedagogicko-psychologických poradenských služeb ve škole, včetně programu primární prevence, komunikuje s vedením školy, pedagogy, žáky a zákonnými zástupci.⁴⁹

Diagnostika a depistáž školního psychologa obsahuje tyto činnosti:

- spolupráce při zápisu do prvních ročníků,
- diagnostika při vzdělávacích a výchovných problémech žáků,
- diagnostika a depistáž nadaných žáků,
- zjišťování sociálního prostředí ve třídě.⁵⁰

Konzultační, poradenské a intervenční činnosti školního psychologa obsahují tyto činnosti:

- péče o žáky se SVP,
- individuální případová práce se žáky v osobních problémech,
- krizová intervence a zpracování krize pro žáky, pedagogické pracovníky a zákonné zástupce
- kariérové poradenství,
- prevence školního neúspěchu žáků,
- techniky a hygiena učení pro žáky,
- skupinová a komunitní práce s žáky,
- podpora kooperace třídního kolektivu a třídního učitele atd.,
- individuální konzultace pro pedagogické pracovníky a zákonné zástupce žáků v oblasti výchovy a vzdělávání,
- podpora tolerantního a multikulturního prostředí ve škole podpora pro dlouhodobě selhávající žáky ve vzdělávání.⁵¹

Metodické a vzdělávací činnosti školního psychologa obsahují tyto činnosti:

---

⁴⁸ Školní psycholog. In: [cit. 09.08.2022]. Dostupné z: https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/S/%C5%A0koln%C3%AD_psycholog

⁴⁹ 72/2005 Sb. Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ Ibid.

- participace na přípravě programu zápisu do 1. ročníku základního vzdělávání,
- metodická pomoc třídním učitelům,
- metodická podpora při práci se žáky s SVP,
- koordinace poradenských služeb poskytovaných ve škole, zejména výchovného poradce, školního metodika prevence a třídních učitelů,
- koordinace poradenských služeb mimo školu a spolupráce se školskými poradenskými zařízeními, zdravotnickými a dalšími zařízeními,
- metodické intervence z psychodidaktiky pro učitele, včetně podpory při tvorbě školního vzdělávacího programu,
- besedy a osvěta zákonným zástupcům,
- prezentační a informační činnost.⁵²

3.5.4 Školní speciální pedagog

Školní speciální pedagog působí na škole jako poskytovatel poradenských služeb spolu se školním metodikem prevence, výchovným poradcem a školním psychologem a jejich konzultačním týmem složeným z vybraných pedagogů školy.

Školní speciální pedagog vykonává činnosti zaměřené na odbornou podporu integrovaných žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a všech ostatních žáků, kteří potřebují speciálně pedagogickou podporu a péči založenou na krátkodobých či dlouhodobých podpůrných opatřeních. O svých činnostech vede písemnou dokumentaci v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů.⁵³

Depistážní činnosti školního speciálního pedagoga

- vyhledávání žáků se speciálními potřebami a zařazení do speciální pedagogické péče,
- diagnostika,
- vymezení hlavních problémů žáka, stanovení individuálního plánu pedagogické podpory,
- stanovení rozsahu, druhu a frekvence intervenční činnosti.

Diagnostika žáka se SVP

- zjišťování sociálního klimatu ve třídě,
- dotazníky ve škole,

⁵² Ibid.

⁵³ APIV | NPI ČR - Školní speciální pedagog. In: *APIV | NPI ČR - Školní speciální pedagog* [online] [cit. 06.08.2022]. Dostupné z: <http://www.inkluzevpraxi.cz/kategorie-pedagog/1811-skolni-specialni-pedagog>

- depistáž a diagnostika nadaných dětí.

Konzultační, poradenské a intervenční činnosti školního speciálního pedagoga:

- zajištění individuální práce se žákem – reedukační, kompenzační a stimulační činnosti,
- speciálně pedagogická činnosti se skupinou žáků se SVP,
- spolupodílení na individuálním vzdělávacím plánu pro žáky se SVP,
- průběžné vyhodnocování účinnosti PO,
- úprava školního prostředí,
- zajištění speciálních pomůcek a didaktických materiálů,
- kariérové poradenství u žáků.

Metodické, koordinační a vzdělávací činnosti školního speciálního pedagoga:

- průběžná úprava podmínek pro žáky se SVP-koordinace speciálně pedagogických služeb na škole,
- spolupráce se ŠPZ, institucemi, odbornými pracovníky,
- metodické činnosti –specifická výuka žáků podle druhu a stupně zdravotního postižení,
- návrhy metod a forem práce, instruktáže využívání speciálních pomůcek a didaktických materiálů,
- Koordinace a metodické vedení asistentů pedagoga ve škole.⁵⁴

3.6 Metody využívané v rámci speciální pedagogiky ve středoškolském vzdělávání

Na metody ve vzdělávání a SŠ používané SP jsou kladeny vysoké nároky, dá se říci, že jsou tvořeny „přímo na míru“ daného žáka se SVP. Je patrné, že proces výběru metod je procesem živým, vyvíjejícím se v průběhu celého studia na SŠ. Nemusí se vždy jednat o nutnost záměny metody za metodu jinou z důvodu špatné primární volby, ale kopírování osobního vývoje daného žáka.

Využívané metody se řídí dle aktivit konkrétního žáka se SVP a dané fáze výuky.

Při výběru metod se SP opírá o základní pedagogické principy

---

⁵⁴ 72/2005 Sb. Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, s. 200.

Metody

Níže uvádím některé z metod:

- **Reedukce**- "souhrn speciálně pedagogických postupů, kterými se zlepšuje a v mezích daných možností zdokonaluje výkonnost v oblasti postižené funkce," pak můžeme říci, že reedukaci SPU chápeme jako procvičování a působení na narušené či nevyvinuté funkce, u kterých chceme zlepšit jejich výkon, (například u dyslexie rozvoj slovní zásoby). Reedukci je důležité provádět pravidelně a dlouhodobě, dát žákovi sebedůvěru.⁵⁵
- **Kompenzace** – souhrn postupů speciální pedagogiky, zaměřený na zlepšení a zdokonalení jiných funkcí, než jsou funkce narušené, poškozené (například rozvíjení sluchového vnímání při postižení zraku). Metoda používá aktivně multisenzoriální přístup, tedy zapojení více smyslových receptorů žáka. Receptor, který je stížen hendikepem je tak nahrazen receptorem náhradním, jehož funkce není hendikepem nijak omezena. U reedukace i kompenzace je důležitý je multisenzoriální přístup.⁵⁶
- **Rehabilitace** – souhrn postupů speciální pedagogiky, jejímž cílem je podpora žáka s SVP pro zařazení do kolektivu ostatních spolužáků. SP poskytuje žáku podporu v oblasti vybudování sebedůvěry, sociálních návyků a dovedností. Metodu lze označit jako tzv. komprehenzivní – ucelenou rehabilitaci, neboť je užívána pro oblast psychologicko-sociální, výchovně vzdělávací, pracovní, právní.

První dvě metody jsou zaměřeny na konkrétní postižení, poslední na zmírnění jejich důsledků.

Katalozích podpůrných opatření se uvádí, že „k využití speciálně pedagogických metod je možné přistupovat z mnoha hledisek – z hlediska způsobů získávání V informací, aktivity žáků, rozsahu myšlenkových operací, fází výuky, výukových forem atd.“⁵⁷

Není možné však přehlížet, při výběru vhodné metody, specifika jednotlivých předmětů výuky. Musí být zohledněno hledisko požadovaného výstupu a cíle výuky v daném předmětu.

Samostatnou skupinu metod tvoří metody, které SP nebo AP využívá pro nastavení vhodné formy spolupráce žáka s SVP se spolužáky bez SVP. Uvádím alespoň některé z nich:

skupinová výuka, kooperativní učení, individuální vyučování, vyprávění, rozhovor, vysvětlování, pozorování, předvádění, praktické práce, besedy, názornost, práce s odbornými texty v učebnicích

---

⁵⁵ FISCHER, Slavomil. *Speciální pedagogika: edukace a rozvoj osob se specifickými potřebami v oblasti somatické, psychické a sociální: učebnice pro studenty učitelství*, s. 33–34.

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Katalog podpůrných opatření. In: *Katalog podpůrných opatření* [online] [cit. 07.08.2022]. Dostupné z: <http://katalogpo.upol.cz/>

kooperativní učení, peer tutoring-párová výuka (opora vrstevníků).

Práce s odbornými texty v učebnicích

Metody čtení by se měly lišit podle cíle čtení:

Prolistování – jedná se o metodu k získání všeobecného obrazu o odborném textu. Nejdříve je potřeba se text naučit, prolistovat. K tomu slouží vizuálně významné prvky textu, jako grafy, obrázky, tučné písmo. Cílem tohoto způsobu je usnadnění čtení, najít podstatu textu.

Skenování – jedná se o hledání důležitých informací pro zadané téma. Při tomto čtení se čtou pouze některá slova, případně slovní spojení.

Slovo za slovem – jedná se o důkladné čtení textu, tzv. slovo za slovem. Používá se především při studiu, kdy je nutné být koncentrovaný.

Metoda zpracování čtených informací – využívá se především v anglicky mluvících zemích, v naší republice ještě není příliš rozšířená. Následují 3 R = Read, Respond, Review.

- Read – znamená čtení
- Respond – odpověď na otázky
- Review – shrnutí

Volba vhodné metody přímo navazuje i na výši stupně PO. V rámci popisu metod výuky ve Vyhlášce číslo 27/2016 Sb., v části 1. je vždy u konkrétního stupně PO i veden oddíl vhodných metod výuky.

- 1. stupeň PO – jsou tak uplatňovány zejména běžné výukové metody. Ve zbývajících stupních 2.-5. PO je doporučeno využití metod z předcházejícího stupně PO v kombinaci s metodou vhodnou pro aktuální stupeň PO. Obecně lze říci, že výše stupně vzestupně, kopíruje míru specializace výukové metody. Jako příklad uvádím alespoň některé doporučené metody.
- 2. stupeň PO – zde se využívají metody bránící možným důsledkům školní či vývojové nezralosti žáka, v jejichž důsledku dochází ke studijním neúspěchům. Výhodou této metody je její komplexní užití pro širokou plejádu žáků dle jejich SVP. U žáků nadaných přináší možnost rozšíření a navýšení jejich angažovanosti v rámci vzdělávacího programu SŠ. U žáků s hendikepem jsou omezené funkce podporovány nabýváním dovedností v postižené oblasti a postupnému navyšování kompetencí žáka.
- 3. stupeň PO – metody užívané v tomto stupni PO cílí na podporu kompetencí a dovedností žáka, kterými může lépe překonat svůj hendikep v oblasti vzdělávání. Jedná se zejména

o nácvik sociálních dovedností, podporu žáka v akceptaci zbytkem třídy, případně nácvik samoobslužných dovedností.

- 4.stupeň PO – metody využívá únosné míry redukce obsahu vzdělávání. Například využívání kompenzačních pomůcek, tak, aby došlo k maximálnímu využití vzdělávacích možností žáka.
- 5.stupeň PO – u nejvyššího stupně PO jsou doporučovány metody, které respektují maximální limity žáka a snaží se o jeho rozvoj v nejvyšší možné míře.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Praktická část navazuje na část teoretickou. Tato část se zabývá rozborem anonymních dotazníků.

K praktické části bakalářské práce jsem vypracovala dotazníkové šetření, které se zaměřuje na inkluzivní vzdělávání na středních školách. Pomocí dotazníků bych ráda zjistila, jaké názory na společné vzdělávání na školách panují a jaký pohled na něj mají pedagogičtí pracovníci.

Cílem dotazníkového šetření je zjistit, jak učitelé a asistenti pedagoga vnímají inkluzivní vzdělávání na školách, kde pracují. Respondenti pro toto šetření jsou učitelé, kteří se při výuce setkávají s žákem, který má speciální vzdělávací potřeby, a asistenti pedagoga.

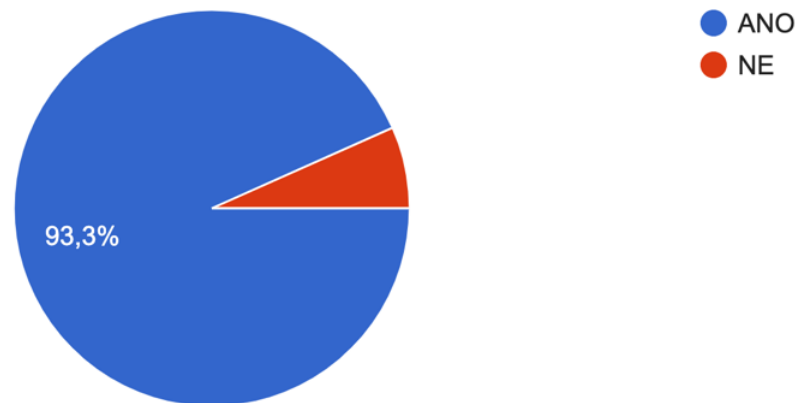
Dotazníkové šetření pro učitele jsem vypracovala pomocí Google Forms a obsahoval patnáct otázek. Stejný dotazník byl použit i pro asistenty pedagoga. Dotazník byl rozeslán na střední odborné školy a učiliště v Praze a Středočeském kraji, jako například: střední odborná škola Jarov Praha 9, střední škola služeb a řemesel Stochov, střední odborná škola a střední odborné učiliště Beroun. Konkrétní oslovené školy jsou uvedeny v příloze č. 1 - Tabulka oslovených škol. Celkem se mi vrátilo 60 odpovědí, které níže vyhodnocuji. Vzhledem k pandemické situaci Covidu - 19 byla zvolena online forma vyplňování a také rozesílání dotazníků, kdy osobní schůzky nebyly možné. I z tohoto důvodu se domnívám, že návratnost dotazníkového šetření byla velmi malá. Z celkového počtu 150 dotazníků bylo vyplněno pouze 60.

4.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření

4.1.1 Máte na vaší škole žáky a žákyně s SVP?

Máte na vaší škole žáky a žákyně s SVP ?

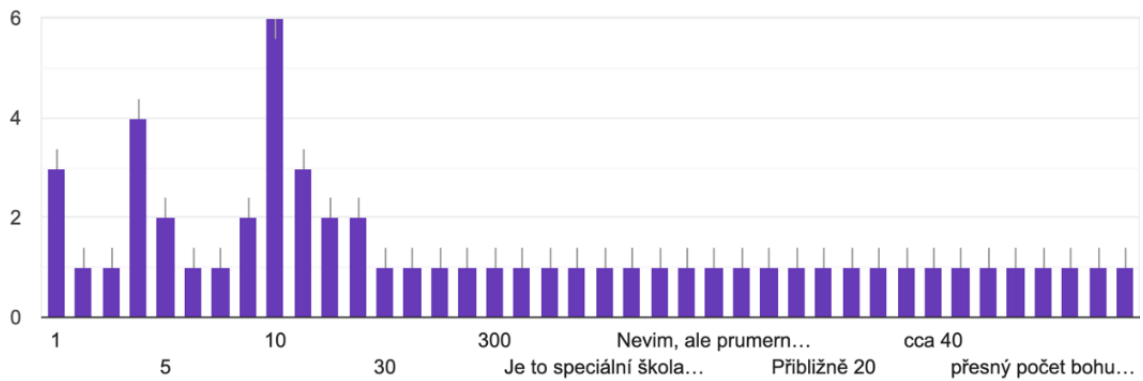
60 odpovědí

Graf 1: Máte na vaší škole žáky a žákyně s SVP?

Z uvedeného grafu vyplývá, že 93,3 % respondentů (56 odpovědí) pracuje na svých školách se žáky s SVP. Pouze 6,7 % respondentů (4 odpovědi) uvedlo, že na škole nemají žádného žáka s SVP.

4.1.2 Kolik takových žáků ve škole máte?

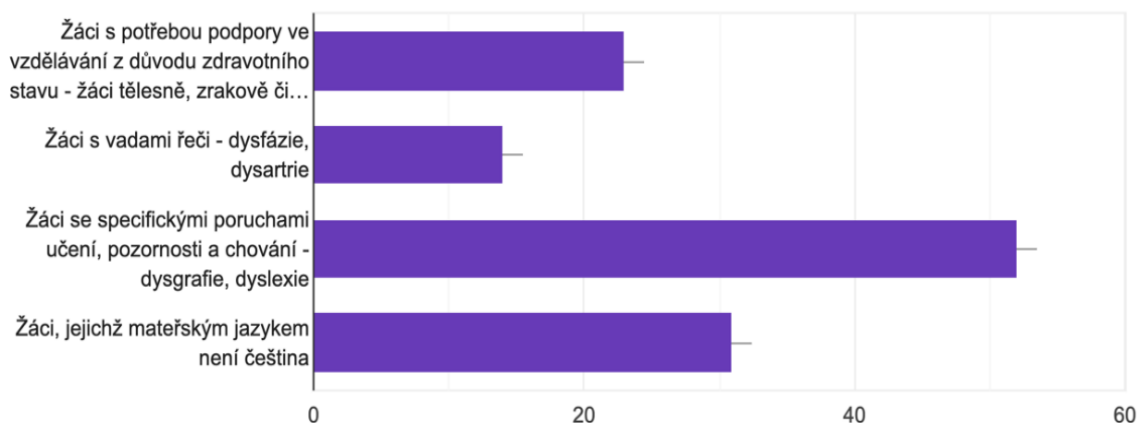

Graf 2: Kolik takových žáků ve škole máte?

Tabulka 3: Rozdělení odpovědí z dotazníku

Počet žáků	Počet odpovědí
0	4
1	3
2	3
3	1
4	4
5	2
6	1
7	1
8	2
10	6
12	3
15	2
20	1
23	2
30	2
40	3
53	1
100	1
300	1
20–30	1
40–50	1
Cca 20	2
Cca 60	1
Cca 99	1
Do 10	1
Nejméně 10	1
Nespecifikováno	7
Více než 100	1

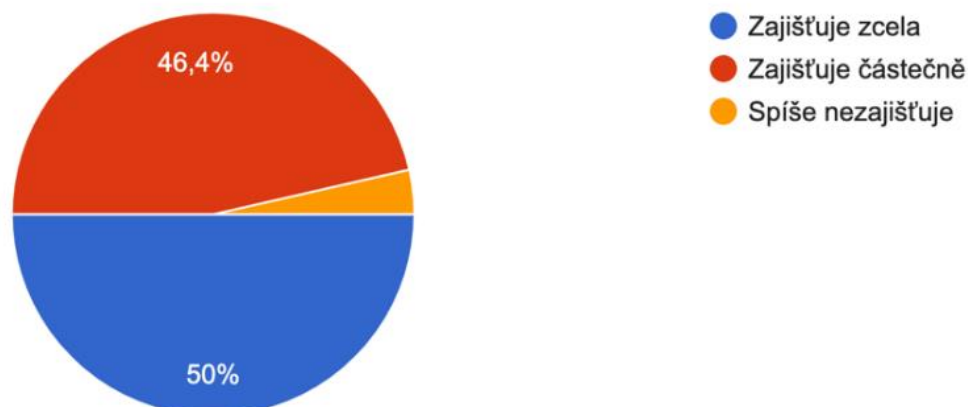
4.1.3 Jaké poruchy SVP se u žáků objevují?

Graf 3: Jaké poruchy SVP se u žáků objevují?

Na tuto otázku bylo možno odpovědět více variantami. Z odpovědí vyplývá, že ve třídách respondentů převažují žáci se specifickými poruchami učení, pozornosti a chování – dysgrafie, dyslexie, a to u 52 vrácených dotazníků (92,9 %). Druhou nejčastější skupinou jsou žáci, jejichž mateřský jazyk není čeština, na tuto otázku kladně odpovědělo 31 respondentů (55,4 %). Na třetím místě jsou pak žáci s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního stavu – žáci tělesně, zrakově či sluchově postižení. Zde bylo 23 odpovědí (41,1 %). Poslední možnost, na kterou se dotazník ptal, byly vady řeči u žáků – dysfázie či dysartrie. Tito žáci se objevují u 14 respondentů (25 %).

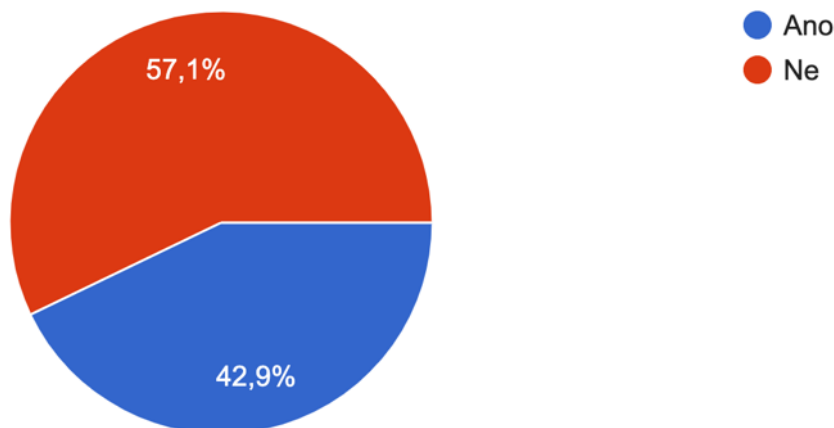
4.1.4 Do jaké míry tyto potřeby (SVP) škola zajišťuje

Graf 4: Do jaké míry tyto potřeby (SVP) škola zajišťuje

Nejvíce respondentů (50 %) odpovědělo, že jejich škola zcela zajišťuje potřeby žáků s SVP. Částečně jsou pak tyto potřeby zajišťovány na 46,4 % škol, pouze u 3,6 % nejsou potřeby SVP zjišťovány dostatečně.

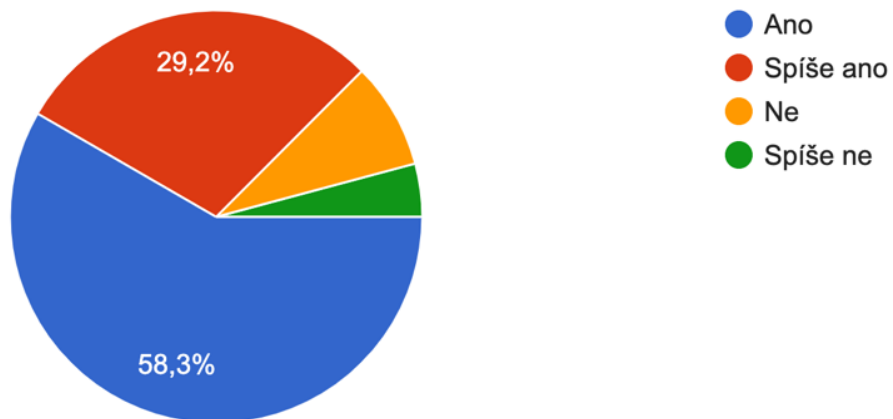
4.1.5 Máte k dispozici ve výuce asistenta (asistenta pedagoga nebo osobního asistenta)?

Graf 5: Máte k dispozici ve výuce asistenta (asistenta pedagoga nebo osobního asistenta)

Z dotázaných respondentů jich 32 (57,1 %) odpovědělo, že nemají k dispozici ve výuce asistenta pedagoga. Zbytek (42,9 %) pak s asistentem ve výuce disponuje.

4.1.6 Je pro vás jeho činnost v hodinách přínosem?

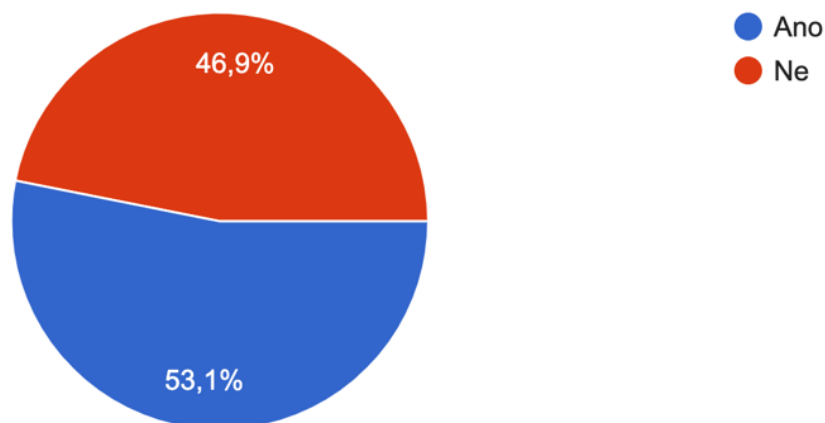

Graf 6: Je pro Vás jeho činnost v hodinách přínosem?

Na tuto otázku v dotazníkovém šetření odpovídali pouze ti respondenti, kteří v předešlé otázce uvedli, že mají ve výuce k dispozici asistenta.

Z těchto respondentů jich 14 (58,3 %) uvedlo, že je jim asistent v hodinách přínosem, 7 (29,2 %) jich pak uvedlo, že je jim asistent spíše přínosem, 2 respondenti (8,3 %) se vyjádřili, že jim asistent přínosem není a 1 (4,2 %) se klonil k možnosti, že mu asistent spíše není přínosem.

4.1.7 Uvítali byste jeho pomoc?

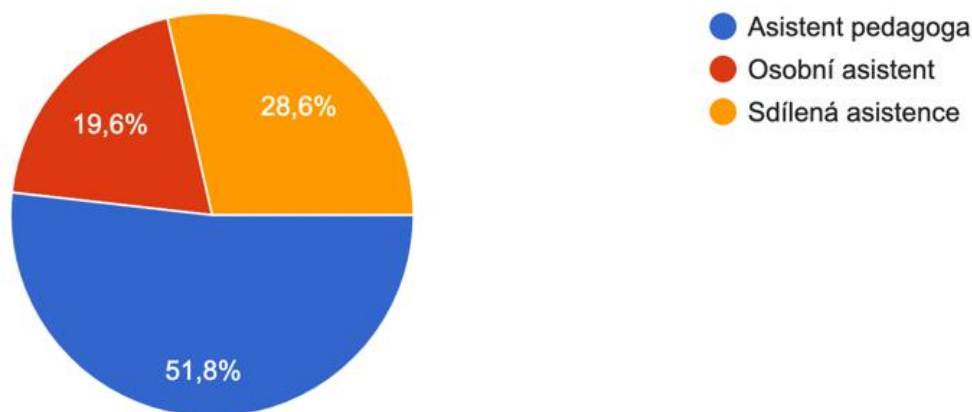

Graf 7: Uvítali byste jeho pomoc?

Na tuto otázku odpovídali respondenti, kteří uvedli, že nemají v hodinách k dispozici asistenta pedagoga.

Z šetření vyplývá, že 17 pedagogů (53,1 %) by pomoc asistenta uvítala, 15 pedagogů (46,9 %) jej nechce.

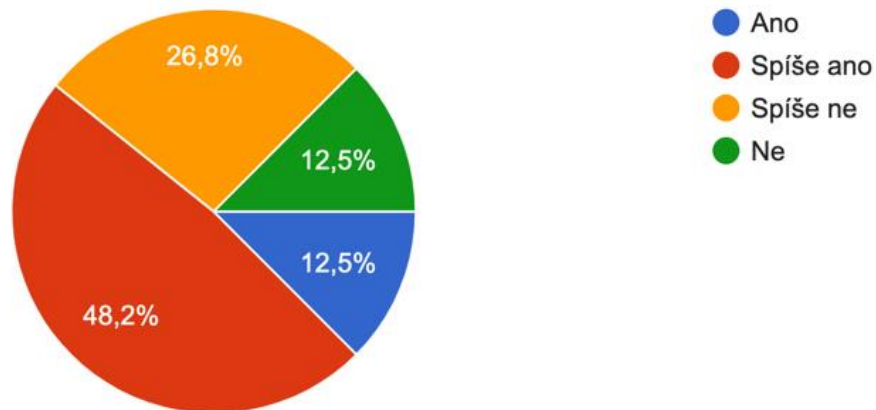
4.1.8 Jakou činnost by asistent vykonával

Graf 8: Jakou činnost by asistent vykonával?

Nejvíce respondentů (29 odpovědí, 51,8 %) se vyjádřilo, že by asistent měl být zároveň asistentem pedagoga, který by byl podporou pro práci určitého pedagoga při výuce žáků se speciálními potřebami. Druhá skupina (16 odpovědí, 28,6 %) se přiklonila k názoru, že by asistent měl být „sdíleným“, tedy měl by pomáhat jak pedagogovi, tak žákovi při jejich práci. Pouze 11 respondentů (19,6 %) se vyjádřilo, že by asistent měl být pouze osobním asistentem, který by byl nápomocen při práci pouze žákovi.

4.1.9 Chtěli byste se nadále vzdělávat v oblasti inkluze?

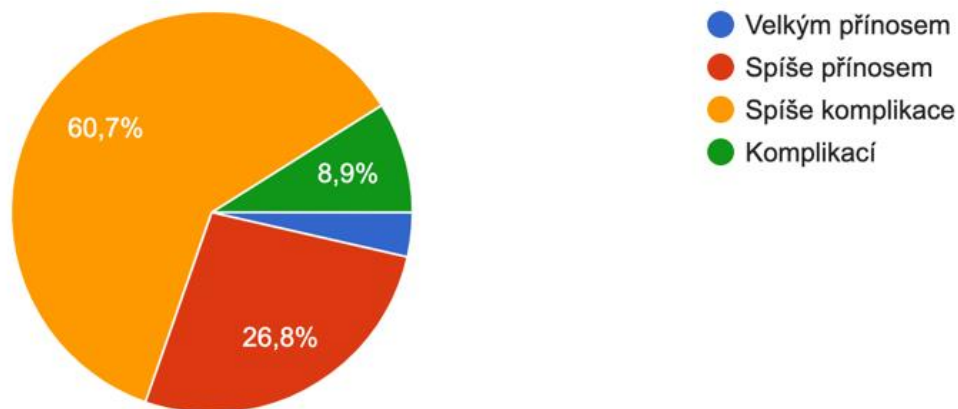

Graf 9: Chtěli byste se nadále vzdělávat v oblasti inkluze?

Téměř polovina respondentů (27 odpovědí, 48,2 %) uvedlo, že by mělo zájem o další vzdělávání v oblasti inkluze, i když nejsou plně rozhodnuti. Menší skupina respondentů (15 odpovědí, 26,8 %) se domnívá, že další vzdělávání v oblasti inkluze není úplně rozhodujícím směrem pro další vzdělávání. Shodně se vyjádřila skupina (7 odpovědí, 12,5 %), která je rozhodnuta, že další vzdělání v oblasti inkluze chce, ale i nechce.

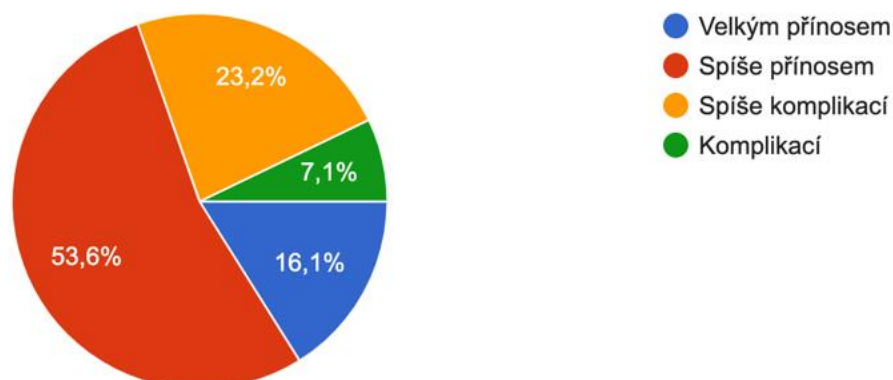
4.1.10 Myslíte si, že zařazení žáků s SVP do výuky na střední odborné škole je pro učitele:

Graf 10: Myslíte si, že zařazení žáku s SVP do výuky na střední odborné škole je pro učitele

Je poměrně překvapující, že pro většinu respondentů (34 odpovědí, 60,7 %) je zařazení žáků s SVP do výuky spíše komplikací. Naopak pro 15 respondentů (26,8 %) je jejich zařazení spíše přínosem, 5 odpovědí (8,9 %) se domnívá, že tito žáci jsou pro ně komplikací a pouze 2 odpovědi (3,6 %) vidí v těchto žácích velký přínos.

4.1.11 Myslíte si, že zařazení žáků s SVP do prezenční výuky na střední odborné škole je pro tyto žáky:

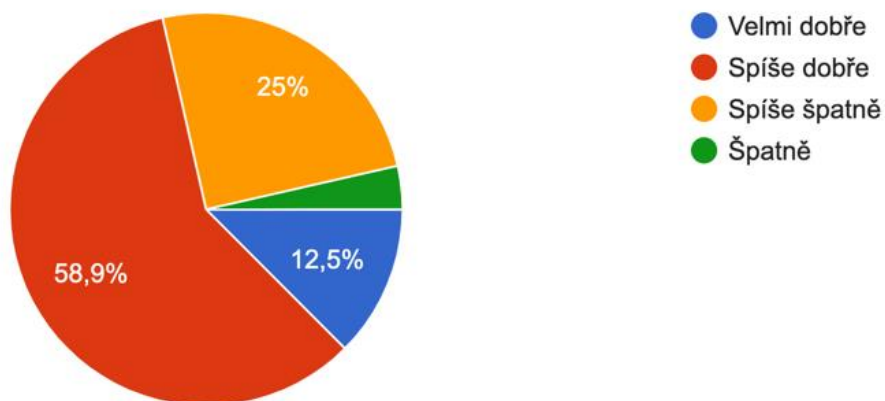

Graf 11: Myslíte si, že zařazení žáků s SVP do prezenční výuky na střední odborné škole je pro tyto žáky

Velká skupina dotázaných pedagogů (30 odpovědí, 53,6 %) se domnívá, že přítomnost žáků s SVP v prezenční výuce je pro tyto žáky velkým přínosem. Naopak 13 respondentů (23,2 %) si myslí,

že jejich přítomnost je pro ně samé spíše komplikací. Pro 16,1 % (9 odpovědí) je přítomnost žáků na výuce velkým přínosem a pouze pro 7,1 % (4 odpovědi) je jejich přítomnost na výuce komplikací.

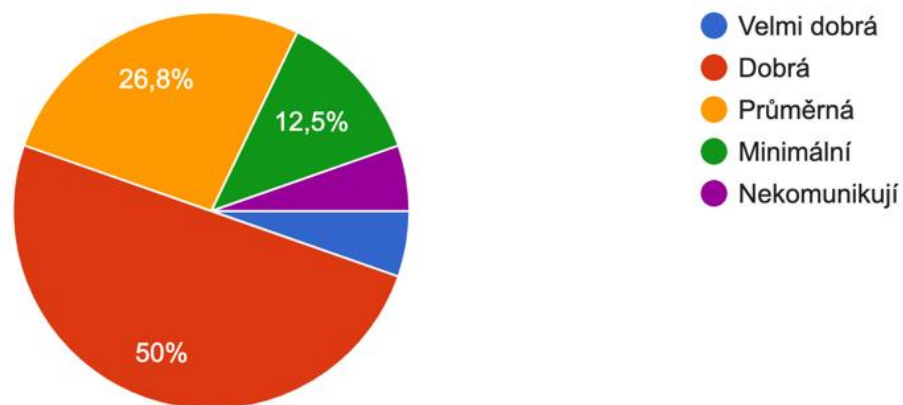
4.1.12 Jak se žákům s SVP podařilo začlenit do třídního kolektivu?

Graf 12: Jak se žákům s SVP podařilo začlenit do třídního kolektivu?

Podle 33 respondentů (58,9 %) se podařilo žákům s SVP zařadit do třídního kolektivu poměrně dobře. Čtvrtina odpovědí (14) se vyjádřila, že se žáci do kolektivu zařadili s určitými problémy. Pro 12,5 % oslovených učitelů (7) je zařazení žáků do kolektivu velmi dobré a pro 3,6 % (2) je toto zařazení špatné, s problémy.

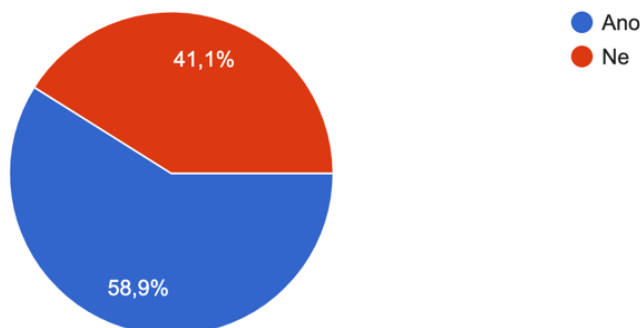
4.1.13 Jaká je spolupráce mezi Vámi a rodiči dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami?

Graf 13: Jaká je spolupráce mezi Vámi a rodiči dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami?

Podle poloviny dotázaných (28 odpovědí) je komunikace s rodiči dobrá, dle 15 učitelů (26,8 %), kteří zodpověděli dotazník, je tato spolupráce průměrná. Minimálně rodiče komunikují s učiteli podle 7 vyučujících (12,5 %) a stejně (3 vyučující, 5,4 %) se vyjádřili učitelé, se kterými rodiče komunikují velmi dobře anebo nekomunikují vůbec.

4.1.14 Myslíte si, že současný systém vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami je dostačující pro jejich uplatnění ve společnosti?

Graf 14: Myslíte si, že současný systém vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami je dostačující pro jejich uplatnění ve společnosti?

Ani v této otázce nejsou vyučující za jedno. Většina (33 odpovědí, 58,9 %) se domnívá, že současný systém vzdělávání je dostačující, naopak 23 vyučujících (41,1 %) má za to, že tento systém je nedostačující.

4.1.15 Jaký je váš názor na inkluzi? Pokud chcete něco dodat, budu velmi ráda za váš osobní názor, zkušenosti, zklamání, tipy na vylepšení, všechny postřehy jsou pro mě cenné – zde je na to prostor.

Názory na inkluzi se různí. Někteří pedagogové jsou pro inkluzivní vzdělávání zcela, jiní by ji do běžných škol nezařazovali, ale vytvořili by systém škol, které by byly určeny právě pouze pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Jednotlivci se vyjádřili, že současný systém není pro inkluzi vhodný a je na něm velmi mnoho nedostatků, které je třeba odstranit. Vyskytl se také názor, že jednotlivci zneužívají svého postavení inkluzivního žáka. Všechny odpovědi na tuto otázku uvádím v příloze.

4.2 Získané poznatky z dotazníkového šetření

Z výše uvedených otázek vyplynula tato zjištění: Respondenti velmi často v otázce, ve které se mohli rozepsat o tématu, vyjadřovali svůj negativní postoj k inkluzi v podobě, ve které je v současné chvíli praktikována na našich školách. Navrhují změny, které ovšem musí nejprve schválit naše zákonodárství.

Aktuálně je ve školách málo učitelů a asistentů, kteří by se v oblasti inkluze vzdělávali nebo chtěli vzdělávat, i to je určitý problém, na který navazuje výše zmíněné hodnocení učitelů.

ZÁVĚR

Současné vzdělávání prochází výraznými změnami. Nové podmínky upravuje současná legislativa. Legislativní změny v uplynulých letech (§16 zákona 561/2004 Sb. (školský zákon) a ustanovení novelizovaných prováděcích předpisů, zejména vyhlášky č.27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných ukázaly, že vzdělávání žáků ve speciálních školách mají v systému vzdělávání své nezaměnitelné místo a jsou garantem naplňování specifických potřeb žáků. Masivní podpora společného vzdělávání v několika posledních letech, podtržena příslušnou legislativou, nutila školy plošně integrovat všechny žáky bez ohledu na personální, prostorové a materiální možnosti škol. NÚV vytvořil katalog podpůrných opatření a přehledně vyčíslil finanční náročnost daných opatření. Ukázalo se, že speciální pomůcky jsou jedna věc a personální obsazenost věc druhá. Postupem času se zjistil nedostatek dostupných speciálních pedagogů, psychologů a učitelů některých odborných předmětů s dostatečnou znalostí speciální pedagogiky. Proto MŠMT zmírnilo tlak na běžné školy a umožnilo poradenským zařízením a bezradným rodičům opět doporučovat a zařazovat žáky s podpůrným opatřením třetího stupně do speciálních škol prioritně na běžných typech škol na všech stupních vzdělávání.

Přestože se již delší dobu školy snaží o zavádění prvků inkluzivního vzdělávání, mění se zákony a další podmínky, které jsou v procesu vzdělávání potřeba, stále inkluzivní vzdělávání nefunguje tak, jak by bylo potřeba. Je nutné zaměřit se více nejen na teoretické poznatky, ale zejména na praktické zkušenosti a díky nim efektivně zavádět takové prvky, které budou v pedagogickém procesu opravdu využitelné. Je třeba brát v úvahu nejen názory odborníků na danou problematiku, ale také je třeba do procesu změn zapojit také přímé účastníky vzdělávacího procesu, tedy učitele, ředitele, asistenty, poradenské pracovníky a samozřejmě rodiče. Jen tak bude možné zajistit všem dětem, žákům a studentům kvalitní a funkční vzdělávání.

Současnost ukazuje, že přes veškerou snahu a vynaložené finanční prostředky se plně integrovat žáky do škol běžného typu je prostředí speciálních škol tím nejlepším řešením.

Vzdělávací obory typu E, které navazují rámcovým vzdělávacím programem na základní školy pro žáky s podpůrným stupněm 3 a více respektuje v plné šíři specifické potřeby žáků. Jsou schopny zajistit individuální přístup ke vzdělávání s ohledem na nejrůznější kombinace lehké i středně těžké mentální retardace s přidruženým zdravotním postižením nebo sociálním znevýhodněním.

Záměrem mé bakalářské práce, bylo zjistit nakolik aktivním způsobem je funkční inkluzivní vzdělávání v současném systému českého školství. V rámci dotazníkového šetření byly položeny otázky, jejichž prostřednictvím jsem mohla vyhodnotit názory pedagogů a dalších školských pracovníků.

Na základě těchto výstupů přináším návrh na zlepšení spočívající v naplnění potřeby rychlejší komunikace a větší flexibility PPP a SPC. Dlouhé čekací termíny jsou palčivým problémem, kdy tak žák se SVP nemá možnost být operativně vyšetřen. Jsem přesvědčena o tom, že zřízení většího počtu těchto školských poradenských zařízení by tento problém odstranilo. Dalším doporučením z mé strany pokrývám časté stesky školských zařízení na finanční a časovou náročnost při poskytování podpůrných opatření žákům se SVP.

Největší přínos inkluze je především pro děti, které mají problémy s učením nebo nějaké vady. Kolektiv „normálních“ dětí je nutí posunout rychleji dále a tím se rychleji učí a začleňují do „normální“ společnosti. Snaží se být na stejné úrovni jako žáci bez vzdělávacích problémů. Děti se již v mateřské škole, a také v prvních ročnících základní školy učí tzv. nápodobou, tedy napodobují to, co dělají ostatní děti, je to pro ně největším přínosem. Pro žáky bez vad je toto především pochopením, že tu nejsou sami, ale že jsi i jednotlivci, kteří mají různé problémy, učí se tak toleranci a ústupkům ve směru k žákům, kteří mají různé problémy.

V oblasti finanční by pak bylo vhodné nastavit motivační nadstandardní, respektive vyšší finanční ohodnocení pedagogů a asistentů pedagogů. V rámci sběru materiálu a informací pro moji bakalářskou práci jsem byla nemile překvapena nízkou mzdovou úrovní zejména při výkonu profese asistenta pedagoga.

Výstup z mé bakalářské práce je pro mě radostným zjištěním, úplným závěrem už jen připojuji své přání, aby oblast speciálního vzdělávání žáků nejen na SŠ byla vybalancována, tak, aby nebyla vnímána odborníky a širokou veřejností jako věc negativní, ba naopak. Věřím, že současný přístup tímto cílem spěje.

Návrhy opatření, která by mohla pomoci začlenění žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na běžné střední školy.

Domnívám se, že v koncepci inkluzivního vzdělávání zaujímá důležité místo role školního psychologa a role školního speciálního pedagoga. Bohužel ne všechny školy středního stupně těmito odborníky disponují. Žáci, učitelé a rodiče se tak v případě potřeby musejí obracet na vzdálené odborníky v pedagogicko-psychologických poradnách nebo speciálně pedagogických centrech. Intervence je často zaměřená pouze na žáka se speciálními vzdělávacími potřebami, který poradnu navštívil. Školní psycholog může s vyšší frekvencí odborně pracovat nejen individuálně s konkrétním žákem se speciálními vzdělávacími potřebami, ale dle potřeby také s celou skupinou – třídou, kterou žák se speciálními vzdělávacími potřebami navštěvuje. Školní psycholog tak aktivně pozitivně motivuje žáky k dobře fungující inkluzi. Školní speciální pedagog může poskytnout přímou intervenci s konkrétním vzdělávacím problémem žákovi nebo také učiteli a rodičům. Může docházet

do vyučovacích hodin a přímo ve vzdělávacím procesu pomáhat se zvládnutím učiva. Školní speciální pedagog může žáka se speciálními vzdělávacími potřebami podpořit také formou doučování mimo vzdělávací proces.

V některých alternativních výchovně vzdělávacích systémech existuje školní nebo také třídní výbor složený ze samotných žáků. Vzorec třídního výboru, ve kterém by žáci se speciálními vzdělávacími potřebami zastávali funkci třídního důvěrníka, by mohl napomoci k úspěšnému začlenění se těchto žáků.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- ANDERLIK, Lore a SPOLECNOST MONTESSORI. *Cesta k inkluzi: Úvahy z praxe a pro praxi*. Praha: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-765-1.
- BARTOŇOVÁ, Miroslava a Marie VÍTKOVÁ. *Inkluzivní didaktika v praxi základní školy se zřetel na specifika žáků s lehkým mentálním postižením*. 2018. ISBN 978-80-210-9189-4.
- EDELSBERGER, Ludvík a František KÁBELE. *Speciální pedagogika pro učitele 1. stupně základní školy*. SPN.
- FISCHER, Slavomil. *Speciální pedagogika: edukace a rozvoj osob se specifickými potřebami v oblasti somatické, psychické a sociální: učebnice pro studenty učitelství*. Praha: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-792-7.
- FOŘTOVÁ, Kateřina. *Jak pracovat s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami*. 2013.
- HÁJKOVÁ, Vanda a Iva STRNADOVÁ. *Inkluzivní vzdělávání: [teorie a praxe]*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3070-7.
- KNEDLÍKOVÁ, Jitka. *Vzdělávání žáka s SVP*. 2016. ISBN 978-80-7496-213-4.
- KREJČOVÁ, Lenka et al. *Specifické poruchy učení: dyslexie, dysgrafie, dysortografie*. Brno: Edika, 2018. ISBN 978-80-266-1219-3.
- LECHTA, Viktor. *Inkluzivní pedagogika*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1123-5.
- MICHALOVÁ, Zdeňka. *Specifické poruchy učení na druhém stupni ZŠ a na školách středních: materiál určený učitelům a rodičům dětí s dyslexií, dysgrafií, dysortografií*. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 2001. ISBN 978-80-7311-000-0.
- PORTEŠOVÁ, Šárka. *Rozumově nadané děti s dyslexií*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-990-3.
- PRUŽINSKÁ, Jana. *Psychológia osobnosti*. Bratislava: Občianske združenie Sociálna práca, 2015. ISBN 80-89185-05-3.
- SLEPIČKOVÁ, Lenka. Sociální exkluze, sociální inkluze a vzdělávání. In: BARTOŇOVÁ, Miroslava a Marie VÍTKOVÁ. *Inkluzivní vzdělávání v podmínkách současné české školy = Inclusive education in current Czech school*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5383-0.
- SMOLÁKOVÁ, Eva. Edukácia žiakov s dyslexiou na hodinách anglického jazyka v primárnom vzdelávaní. *Špeciálny pedagóg*. roč. 2, č. 1. ISSN 1338-6670.
- SPIPKOVÁ, Vladimíra. *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Praha: Portál, 2005. ISBN 978-80-7178-942-0.

SVOZIL, Břetislav a Vladimír FOIST. *Strategický management inkluzivní školy* [online]. Brno: Liga lidských práv, 2016. ISBN 978-80-87414-29-3. Dostupné z: https://llp.cz/wp-content/uploads/Strategicky_management_inkluzivni_skoly.pdf

VAĎUROVÁ, Hana a Karel PANČOCHA. Česká veřejnost a inkluzivní vzdělávání. In: *Aktéři školní inkluze = School inclusion actors*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 159. ISBN 978-80-210-6688-5.

VAĎUROVÁ, Helena. Historický vývoj a současné pojetí inkluzivního vzdělávání. In: BARTOŇOVÁ, Miroslava a Marie VÍTKOVÁ. *Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami: Education of pupils with special educational needs*. Brno: Paido, 2009. ISBN 978-80-7315-189-8.

VALIŠOVÁ, Alena, Hana KASÍKOVÁ a Miroslav BUREŠ. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3357-9.

ZELINKOVÁ, Olga. *Cvičení pro dyslektiky. III, Cvičení sluchové analýzy a syntézy*. Praha: DYS, 2003. ISBN 978-80-902065-4-0.

2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod. In: *Zákony pro lidi* [online] [cit. 19.04.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>

27/2016 Sb. Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. In: *Zákony pro lidi* [online] [cit. 19.04.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-27>

72/2005 Sb. Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. In: *Zákony pro lidi* [online] [cit. 19.04.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-72>

82/2015 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. In: *Zákony pro lidi* [online] [cit. 21.04.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-82>

211/2010 Sb. Nařízení vlády o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání. In: *Zákony pro lidi* [online] [cit. 11.07.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2010-211>

561/2004 Sb. Školský zákon. In: *Zákony pro lidi* [online] [cit. 19.04.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

APIV | NPI ČR – Školní speciální pedagog. In: *APIV | NPI ČR – Školní speciální pedagog* [online] [cit. 06.08.2022]. Dostupné z: <http://www.inkluzevpraxi.cz/kategorie-pedagog/1811-skolni-specialni-pedagog>

Katalog podpůrných opatření. In: *Katalog podpůrných opatření* [online] [cit. 07.08.2022].
Dostupné z: <http://katalogpo.upol.cz/>

Rámcové vzdělávací programy středního odborného vzdělávání (RVP SOV) [online]
[cit. 19.04.2022]. Dostupné z: https://www.edu.cz/?post_type=page&p=280

Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, MŠMT ČR. In: [cit. 19.04.2022]. Dostupné
z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>

Školní metodik prevence, Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav
pro vzdělávání). In: [cit. 09.08.2022]. Dostupné z: <http://archiv-nuv.npi.cz/projekty/rspp/skolni-metodik-prevence.html>

Školní psycholog. In: [cit. 09.08.2022]. Dostupné z: https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/S/%C5%A0koln%C3%AD_psycholog

z čeho revize vychází. In: *velké revize RVP ZV* [online] [cit. 24.04.2022]. Dostupné
z: <https://velke-revize-zv.rvp.cz/z-ceho-revize-vychazi>

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Vysvětlení integrace a inkluze a jejich rozdíly	15
Tabulka 2: Stupeň středního vzdělání	22
Tabulka 3: Rozdělení odpovědí z dotazníku	51

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Máte na vaší škole žáky a žákyně s SVP?	50
Graf 2: Kolik takových žáků ve škole máte?.....	51
Graf 3: Jaké poruchy SVP se u žáků objevují?	52
Graf 4: Do jaké míry tyto potřeby (SVP) škola zajišťuje	53
Graf 5: Máte k dispozici ve výuce asistenta (asistenta pedagoga nebo osobního asistenta)	53
Graf 6: Je pro Vás jeho činnost v hodinách přínosem?.....	54
Graf 7: Uvítali byste jeho pomoc?	54
Graf 8: Jakou činnost by asistent vykonával?	55
Graf 9: Chtěli byste se nadále vzdělávat v oblasti inkluze?	56
Graf 10: Myslíte si, že zařazení žáku s SVP do výuky na střední odborné škole je pro učitele	57
Graf 11: Myslíte si, že zařazení žáků s SVP do prezenční výuky na střední odborné škole je pro tyto žáky	57
Graf 12: Jak se žákům s SVP podařilo začlenit do třídního kolektivu?	58
Graf 13: Jaká je spolupráce mezi Vámi a rodiči dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami?	59
Graf 14: Myslíte si, že současný systém vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami je dostačující pro jejich uplatnění ve společnosti?.....	60

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Tabulka oslovených škol.....	70
Příloha 2: Jednotlivé odpovědi na otázku č. 14 z dotazníku.....	71
Příloha 3: Dotazník – průvodní dopis	76
Příloha 4: Dotazník otázky.....	77

PŘÍLOHY

Příloha 1: Tabulka oslovených škol

Oslovené střední školy	Počet žáků s SVP
1) Střední odborná škola Jarov, Praha 9	280
2) Střední odborné učiliště gastronomie, Praha 10 - Malešice	39
3) Střední odborné učiliště Ohradí, Praha 4	18
4) Střední odborná škola a střední odborné učiliště Praha – Čakovice	22
5) Církevní střední škola Jana Bosca, Praha	34
6) Střední škola managementu a služeb, s.r.o., Praha 4	6
7) Střední odborné učiliště kadeřnictví, Praha 8	27
8) Střední škola služeb a řemesel, Stochov	24
9) Soukromá podřipská střední odborná škola a střední učiliště, o.p.s. Roudnice nad Labem	0
10) Střední odborná škola a střední odborné učiliště, Beroun	25

Příloha 2: Jednotlivé odpovědi na otázku č. 14 z dotazníku

14) Jaký je váš názor na inkluzi? Pokud chcete něco dodat, budu velmi ráda za váš osobní názor, zkušenosti, zklamání, tipy na vylepšení, všechny postřehy jsou pro mě cenné – zde je na to prostor.	
1.	všechno
2.	Spíše dobře
3.	O potřebě se žáky individuálně pracovat musí být přesvědčení všichni učitelé na dané škole, jinak je všechno úsilí o jejich vzdělávání marné.
4.	Ambiciózním rodičům to občas dává falešnou naději na úspěch u maturity. Část těchto dětí dílčí cíle zvládá, ale celkovou SOS nikoliv. Ale SOU pro tyto děti většinou není. Rozumní rodiče nechají dítě vzdělávat, ale netrvají na zakončení maturitou. Anebo alespoň rozloží ročník, takže žák studuje i 5-6 let. Pak má větší šanci uspět.
5.	Inkluzi považuji za přínos pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, pro učitele někdy jako zátěž.
6.	Náročné pro všechny zúčastněné
7.	zařazení těchto žáků do běžného vzdělávání s sebou přináší větší nároky na přípravu učitele, nicméně pro fungování třídy je přínosné
8.	Nevím. Chápu odpůrce i zastánce.
9.	Pokud nedochází ke spolupráci ze všech stran, nemá smysl.
10.	Maturita není nastavena na žáky s SVP. Pouhé přidání času většině z nich nepomůže a učitelé jim během studia buď budou ulevovat (pak budou ale daleko větší problémy maturitu udělat) nebo budou pouze přidávat čas (což je téměř opakem toho, jak se k žákům staví základní školy). Dle mého názoru je jinak inkluze jako myšlenka dobrý nápad. Dokud budou ale poradny vydávat papíry i líným a nevychovaným dětem, nemůže tento koncept fungovat.
11.	Nic.
12.	Problém s asistenty je ten, že někteří prostě nejsou dobří. Mám dvě asistentky v různých třídách a jedna je výborná a druhá je příšerná. Proto ano, asistent je přínosem pro pedagoga, pokud ale doopravdy dělá svoji práci. Jinak na střední škole je to asi poněkud složitější, někteří vyspělejší žáci žáka v pohodě přijmou a ti druzí ne. Ale nesetkala jsem se zase nikdy s nějakou přímou nevráživostí, v tomto je to asi pozitivnější.
13.	Je naprosto nevhodná pro střední odborné školy a SOU
14.	Brala bych více žáků na Praktických středních školách s ŠVP. Bohužel jsou často umístováni (kvůli ambicím rodičů) na běžné SŠ či odborná učiliště, kde "trpí" a není to pro ně dobré. Kdyby šli po ukončení ZŠ na Praktickou střední školu, měli by lepší přípravu pro odborné učiliště.
15.	Třída kvůli žákům SVP nic nestíhá, dyslexie, jiný jazyk atd. není problém, ale autistické spektrum, kde žák křičí celých 4 minut, protože se například vysmrkal, je ke zvažení
16.	učím první rok, takže se s tím teprve seznamuji, ale jsem na naší škole takový "kontaktní pracovník" pro všechny cizince
17.	Inkluze u nás není dotažena, má veliké mezery.
18.	je pro obě strany velmi náročná
19.	Někdy jde o inkluzi za každou cenu
20.	Je to chyba – žáci opakovaně zažívají neúspěch a jsou na spodním chvostu třídy (znalostně) a to navzdory počáteční snaze žáka i učitele. Je to ubíjející pro všechny strany.

Příloha č. 2 – Jednotlivé odpovědi na otázku č. 14 z dotazníku

21.	Myslím, že je to celé nedomyšlené. Nechápu, že rodiče autistického dítěte si nedokáží stanovit hranice a tento systém je v tom jen podporuje. Jsou obory, které bohužel tito děti dělat nemůžou. Už jen proto, aby neublížili sami sobě.
22.	Ne
23.	NC
24.	Nemám příliš mnoho zkušeností, ale dosud vše fungovalo ku prospěchu žáka.
25.	Ve třídě mám dvě žákyně s PAS, začlenit do kolektivu je velice obtížné, takřka nemožné (v jednom případě velice pomáhá osobní asistenta žákyně, ve druhém asistenta odmítli). Třída přijala žákyně s respektem a ohleduplností.
26.	Všechny informace a zkušenosti jsou pro mě cenné
27.	Záleží, jestli je pro dítě inkluze úplně možná, aby to dítě spíše nefrustovalo. Je důležité opravdu přistupovat je každému individuálně, někde to smysl má, jinde je to nemožné
28.	Záleží na typu SVP – někdy je inkluze přínosná, někdy je to spíše velký problém.
29.	Inkluze na některých školách není přínosem, obzvláště ve zdravotnických oborech je celkem problém s komunikací, postřehem, schopností vyhodnotit vzniklý problém a pružně na něj reagovat. Jiné obory snad, mělo by se stanovit kdy, v jaké fázi postižení, a hlavně kde by byla inkluze vhodná. Byla by to určitě i pomoc rodičům. Někteří mají větší nároky nebo spíše přání, co jejich děti zvládnou.
30.	Někdy se nejedná o SVP, ale o děti zanedbané již ze ZŠ, kdy se jim rodina nedostatečně věnovala, chybí návyky, nemají zvládnuté, jak s poruchami pracovat, těžko se to na SOŠ dohání. Inkluze nebyla dobrým nápadem.
31.	Obnovit speciální školy a více vybírat, kdo může do běžné školy.
32.	Rozporuplný
33.	Inkluze je vhodná pro žáky s tělesným hendikepem a SVP do 2.stupně, vyšší stupeň přináší pro všechny spíše komplikace. Myslím, že je pro ostatní žáky spíše zátěží. Vhodné jsou třídy speciálně pro žáky s SVP (s menším počtem žáků), kde je učivo i tempo jim přizpůsobené.
34.	Každá třída či skupina se může ve vzdělávání pohybovat kupředu rychlostí pomalejších žáků. Pokud je ve třídě více žáků se závažnějšími typy SPU, lepší žáky to zpomaluje v možnostech se rozvíjet. Sice lze s žáky pracovat individuálně, ale pouze pokud jsou sami ochotni takto pracovat, což mnozí z žáků s SPU a bohužel ani těch nadaných ochotni nejsou. Základním problémem je nízká motivovanost žáků k jakékoliv práci. Kvůli snižujícím se požadavkům ve školství jsou, mnoho nadaných žáků odpracuje pouze nezbytné minimum a nemají větší snahu, protože vědí, že v porovnání s žáky s SPU na tom budou stále velmi dobře. Individuální hodnocení (jiné pro nadané žáky a žáky s SPU), které by mohlo motivovat žáky, potom pro nadané působí velmi nespravedlivě.
35.	velmi zatěžuje pedagoga, ale pro společnost bude přínosná
36.	jsem pro začlenění žáků se všemi druhy postižení kromě mentálního

Příloha č. 2 – Jednotlivé odpovědi na otázku č. 14 z dotazníku

37.	Nesouhlasím, a to velmi hluboce s inkluzí žáků s nízkým IQ, které doporučil lékař i psycholog do speciální / dříve zvláštní / školy, ale rodiče to odmítli..., aby limitovali a brzdili činnost běžné třídy na ZŠ, třebaže by měli asistenta. Speciální školství má hlubokou a výbornou tradici v českém školství, produkovalo gramotné, soběstačné lidi, tito žáci si mohli udělat s dokončenou školní docházkou výuční list, odváděli daně, vychovávali své děti a byli funkčně gramotné osobnosti, mohli číst a psát a přečíst si pracovní smlouvu, uměli běžné domácí činnosti včetně přípravy jídla. Učila jsem tyto děti v učebních oborech, nebyl s nimi problém. Takhle propadnou 1x na národní škole a pak 1x na 2. stupni, dokončí 7. třídu a šance na zařazení do společnosti jsou pro ně nedostižné. Navíc péče o normální děti a o ty talentované se brzdí. Nejsem proti inkluzi, ale proti rušení systému speciálních škol, který v pozadí INKLUZE probíhá. Evropská unie nesmí ničit svými požadavky systém, který funguje od tereziánských reforem. Každá změna není vždy ve školství k lepšímu. Nikdo to ale slyšet nechce, je to velmi politicky nekorektní názor. Teorie byla, že si společnost má zvykat na jinakost, čekalo se na větší zařazení fyzicky hendikepovaných dětí, ale tohle byla rána společnosti pod pás. Komu bude vyhovovat povrchně vzdělaná většina...? Díky za váš čas.
38.	Inkluze je pouze cesta (směr), není to rozhodně současný stav, ani blízké budoucnosti.
39.	Inkluze je rozhodně dobrá pro děti s SVP, ale nikdy nesmí být brzdou pro vzdělávání a tempu těch ostatních. I z toho důvodu je přítomnost asistenta nezbytná.
40.	Žáci, se SVP, které jsem učila, byli většinou schopní úspěšně dokončit studium a uplatnit se v praxi. Je to ale dáno typem školy (OA) a také přístupem žáků (i učitelů). Nemyslím si ale, že by inkluze byla vhodná nebo přínosná pro všechny.
41.	inkluze dokáže zapojit, včlenit všechny žáky se SVP do společnosti
42.	Inkluze na střední odborné škole s maturitou je neefektivní, jak pro učitele, tak hlavně pro tyto žáky. Většina jich maturitu jako celek nezvládne ani na třetí pokus. A to, že se pomocí různých úlev dostali až do čtvrtého ročníku, zase demotivuje "normální" žáky. Žáci s SVP potřebují opravdu (nejen jako) speciální přístup a rozvíjení v oblasti, která jim jde. Ideálně učňovský obor, ve kterém vynikají a mohou být poté zaměstnatelní.
43.	České školství není připraveno na inkluzi.
44.	
45.	Žáci se speciálními potřebami se velmi různí – pro některé je začlenění mezi běžné žáky přínosem pro jiné nikoli a jsou z kolektivu vyčleněni. Velmi záleží na jejich sociální zdatnosti. Speciální školy měly dle mého názoru své výhody a některým žákům tam bylo lépe.

Příloha č. 2 – Jednotlivé odpovědi na otázku č. 14 z dotazníku

46.	<p>Předem bych rád uvedl že v následujícím komentáři nepopisuji případy studentů mající potíže s hyperaktivitou, pozorností, dyslexií a podobně, či studenty s jiným mateřským jazykem (jejichž vzdělávání není většinou nijak zvláště náročné a budoucí profesní uplatnění není většinou nijak problémové), ale spíše případy studentů s lehkými poruchami v mentální oblasti, či s lehčí formou poruch autistického spektra, Aspergerovým syndromem a pod., se kterými se dnes na středních školách napříč obory setkáváme. V dotazníku výše jsem uvedl že začlenění takového studenta je pro pedagoga spíše přínosem, ale je to pro něj i zároveň komplikací, (zejména v oblasti odborného vzdělávání) byť tato komplikace je pro něj zároveň přínosná, neboť mu umožňuje rozvíjet se jak po stránce profesní, tak lidské. Bohužel, myslím si, že ze strany státu, potažmo ministerstva školství a další nadřazených institucí neexistuje na středních odborných školách dostatečná podpora pro vzdělávání takovýchto studentů. ...Neměly by se činit plošná rozhodnutí. Vždy by se měl posuzovat každý student individuálně, s ohledem na jeho možnosti a druh (požadavky) studovaného oboru. Nemyslím to nijak špatně, ale ne vždy je pro takového studenta i jeho budoucí život dobré, "studovat obor za každou cenu" (jde o to, že je předpoklad, že se daným oborem bude v budoucnu žít, a bohužel v zaměstnání již žádné inkluzivní zohlednění, úlevy a podobně nebudou). Samozřejmě na prvním místě musí být zohledněn zájem studenta, pokud některý obor touží studovat, měli bychom se snažit mu maximálně vyjít vstříc. Avšak zcela upřímně, ne vždy je to možné a pro studenta dobré. Student sice školu, obor vystuduje, ale v praktickém životě může narazit, neboť zaměstnavatelé potažmo klienti žádné ohledy většinou neberou... Tato "problematika" (omlouvám se za použití tohoto výrazu, není myšlen nijak pejorativně) je bohužel v současnosti přehlížená, v podstatě se neřeší, neexistuje o ní dostatečná informovanost a trpí tím hlavně dotyční studenti. Jistě by bylo dobré, když se dnes vcelku výrazně řeší inkluzivní vzdělávání na základních školách, nezapomínat na to že tito studenti budou pokračovat na středních školách, kde se ocitnou často v prostředí bez podpory, na níž byli zvyklí ze ZŠ, což je pro ně stresující, náročné...</p>
47.	<p>dobrou zkušenost máme s žákem PAS a paní asistentkou, odmaturoval, s některými rodiči spolupráce super, někde spíš nesystematická práce žáka, snaha o vyřízení úlev a ochrana dítěte, jenže to dítě neodmaturuje</p>
48.	<p>V některých případech je vhodná, ale v řadě případů nikoliv. Je to velice individuální podle konkrétního jedince.</p>
49.	<p>Na základě absolvovaného školení vyjadřuji k otázce inkluze obecně kladné hodnocení. Záleží však na konkrétních případech žáků SPÚ, na jejich individuální motivaci a spolupráci.</p>
50.	<p>Spíše negativní</p>
51.	<p>Záleží velmi na tom, jaký předmět učíte. Třeba dyslexie a dysgrafie pro učitele odborných předmětů není vůbec problém, ale je problém pro jazykáře. Ani určitá tělesná vada nemusí být problém, pokud lze výuku této vadě přizpůsobit. U odborných předmětů více záleží na tom, zda ten dotyčný chce svůj handicap nahradit pílí. Myslím si, že studenti svými problémy spíše často maskují svou lenost. Učitel se často může přetřhnout, jak žákovi pomoci, ale žák nemá snahu se sám zdokonalovat.</p>
52.	<p>Sytém není v současné době zcela funkční, je co dohánět</p>

Příloha č. 2 – Jednotlivé odpovědi na otázku č. 14 z dotazníku

53.	_
54.	pro mě jako začínajícího učitele je to někdy náročné, asistenta bych často využila, ale jsem ráda, že i takové děti mají šanci na běžné vzdělání
55.	Inkluze je absolutně špatně pojatá, trápení pro žáky, třídní kolektivy, i učitele.
56.	k inkluzi se nevyjadřuji
57.	Inkluzi neschvaluji
58.	Inkluze je velmi široký pojem. Obsahuje velmi široké spektrum začleňování žáků do běžných tříd, a to jak žáků s poruchami učení, chování i žáky s OMJ. Vždy je potřeba při začleňování zvažovat podmínky a možnosti školy. Ne vždy je inkluze prospěšná, jsou i žáci se SVP, pro které je vhodnější vzdělávání ve speciální škole.

Příloha 3: Dotazník – průvodní dopis

DOTAZNÍK pro učitele středních škol
STŘEDNÍ ŠKOLY, PRAHA – STŘEDOČESKÝ KRAJ
Masarykův ústav vyšších studií.
Institut pedagogických a psychologických studií
Studijní program: (B7507) Specializace v pedagogice, Institut pedagogických a psychologických studií
Studijní obor: (7507R056) Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku
BAKALÁŘSKÁ PRÁCE.
Název práce: Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami na střední odborné škole z pohledu učitele
Vypracovala: JITKA NAGYOVÁ, ROK 2022

Vážený učitelé,

následující dotazník je součástí mé bakalářské práce. Práce má za cíl zjistit zkušenosti a názory učitelů na vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) a na inkluzi obecně.

Vaše vyjádření a názory jsou pro mě opravdu velmi hodnotným zdrojem informací z reálného školního prostředí.

Dotazník je anonymní a jeho vyplnění vám zabere maximálně 10 minut. Prosím, vyplněný dotazník mi odešlete zpět na moji mailovou adresu: jitka.nagyova@seznam.cz.

Moc vám děkuji za ochotu ke spolupráci!

Jitka Nagyová

Příloha 4: Dotazník otázky

Datum vyplnění dotazníku	<i>(Prosím doplňte)</i>		
1. Máte na vaší škole žáky a žákyně s SVP?			
ANO	NE		
2. Kolik takových žáků ve škole máte?			
3. Jaké poruchy (SVP) se u žáků objevují?			
4. Do jaké míry škola tyto potřeby zajišťuje?			
Zajišťuje zcela	Zajišťuje částečně	Spíše nezajišťuje	
5. Máte k dispozici ve výuce asistenta (asistenta pedagoga nebo osobního asistenta)?			
ANO	NE		
6. Je pro vás jeho činnost v hodinách přínosem?			
ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	NE
7. Uvítali byste jeho pomoc?			
8. Jakou činnost by asistent vykonával?			
9. Chtěli byste se dále vzdělávat v oblasti inkluze?			
ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	NE
10. Myslíte si, že zařazení žáků se SVP do výuky na střední odborné škole je pro učitele:			
VELKÝ PŘÍNOS	SPÍŠE PŘÍNOS	SPÍŠE KOMPLIKACE	KOMPLIKACE
11. Myslíte si, že zařazení žáků se SVP do prezenční výuky na střední odborné škole je pro tyto žáky:			
VELKÝ PŘÍNOS	SPÍŠE PŘÍNOS	SPÍŠE KOMPLIKACE	KOMPLIKACE
12. Jak se žákům se SVP podařilo začlenit do třídního kolektivu?			
VELMI DOBŘE	SPÍŠE DOBŘE	SPÍŠE ŠPATNĚ	VELMI ŠPATNĚ
13. Jaká je spolupráce mezi Vámi a rodiči dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami?			
14. Myslíte si, že současný systém vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami je dostačující pro jejich uplatnění ve společnosti?			
15. Jaký je váš názor na inkluzi? Pokud chcete něco dodat, budu velmi ráda za váš osobní názor, zkušenosti, zklamání, tipy na vylepšení, všechny postřehy jsou pro mě cenné – zde je na to prostor.			

Děkuji za váš čas.

Evidence výpůjček

Prohlášení:

Dávám svolení k půjčování této bakalářské práce. Uživatel potvrzuje svým podpisem, že bude tuto práci řádně citovat v seznamu použité literatury.

Jméno a příjmení: Vaše jméno ...

V Praze dne: Klikněte nebo klepněte sem Podpis:
a zadejte datum.

Jméno	Oddělení/ Pracoviště	Datum	Podpis

